

HAK-İŞ

TURKIYE HAK İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU

SAYI: 12

Genel Başkan
Necati ÇELİK:

**"ÇOK ENGELLİ BİR
ZEMİNDE DOSDOĞRU
YOL ALMAYA
ÇALIŞIYORUZ."**

HAK-İŞ
TÜRKİYE HAK İŞÇİ SENDİKALARI KONGRESİNE BAĞLI

**AYLIK EĞİTİM VE
MESLEK DERGİSİ**

HER AYI SORUDA YAYINLANIR

**MART 1989
SAYI: 12**

Sahibi

Türkiye Hak İşçi Sendikaları
Konfederasyonu adına
Genel Başkan
Necati ÇELİK

Genel Yayın Yönetmeni
Genel Eğitim Sekreteri
Salim USLU

Yazı İşleri Müdürü
Turan ATLAMAZ

Yazışma Adresi

HAK-İŞ DERGİSİ
Tunus Cd. No: 37
Kavaklıdere/ANKARA
Tel: 117 16 30 (3 Hat)

Yıllık Abone Ücretleri

Almanya : 35 DM.
Fransa : FF.
S. Arabistan : 45 Riyal
Amerika (uçakla) : 20 \$
Diğer Ülkeler: 12 \$ karşılığı döviz

Posta Çeki Hesabı

HAK-İŞ DERGİSİ
21 09 86

- * Yayın Kurulu, gönderilen yazılarda dil, anlatım ve yayın tekniği yönlerinden değişiklik yapabilir.
- * Dergiden kaynak belirtilerek alıntı yapılabilir.
- * Gönderilen yazı ve resimler iade edilmez.
- * Yazılarda belirtilen görüşler yazarların kişisel düşünceleridir.
- * Yayınlanan yazılara telif ücreti ödenir.

Teknik Koordinatör

Kapak, Grafik
Remaksa Ltd. Şti.
Tel: 322 99 42 ANKARA

Baskı

Daily News-ANKARA

Dizgi-Pikaj-Montaj

YEŞİM A.Ş. Tel: 117 57 52
Basıldığı Tarih Mart 1989

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
1- Meseleye Sahip Çıkmak	1
2- Sömürgecilik mi Özelleştirme mi	2
3- KİT'lerin Özelleştirilmesi Veya Kamu Servetinin Özel Kesime Aktarılması	3
4- Ne Dediler	5
5- İşçi Temsil Edilemiyor	7
6- 13. Hizmet Yılıma Yeni Hizmet Binamızda Girdik ...	8
7- Fiyatlar Aya Ücretler Yaya	9
8- Enflasyon	13
9- Kör Döğüşü	15
10- TOBB'u Ziyaret	16
11- Karayalçın Konfederasyonumuzu Ziyaret Etti	16
12- Sorunlar Katlanarak 1989'a Aktarıldı	17
13- SEKA Grevi Neye Yaradı	19
14- 24 Ocak Kararları Ve	20
15- Beylerin İç Mücadelesi	21
16- Çalışma Hayatına İlişkin Uluslararası Kurallar ve Türkiye	22
17- Sendikalarımızdan Haberler	24
18- İşçiler, Demokrasi Ve Yerel Yönetimleri	32

BAŞKANDAN

MESELEYE SAHİP ÇIKMAK

Çalışma barışının temini ve verimin artırılmasının birinci şartı, emek unsuruna gereken önemin verilmesi, insana bir makina parçası gibi bakılmaktan vazgeçilmesidir.

Şüphesiz bütün siyasal iktidarların ve işletme yöneticilerinin dikkate almak zorunda oldukları ekonomik dengeler ve göstergeler vardır. Bu göstergelerden birisi de emek ve dolayısıyla ücret unsurudur. Ancak, bu unsurun diğer unsurlarla eşit bir yaklaşımla değerlendirmeye tabii tutulması haksızlıkların en büyüğüdür. Maalesef günümüzde ekonomik sistemler bu esas üzerine işlediğinden çalışan geniş kitleler sürekli bir sömürü ve zulme konu olmaktadır. Bu sömürün şekli ise ekonomik sistemlerin adını koymaktadır.

Bugün ülkemizde de batıdan ithal edilen insana ve emeğe saygıdan yoksun ekonomik model en acımasız örneklerini vermektedir. Ücretlilerin alımgücünün sürekli gerilemesi, kesimler arası gelir dengesizliğinin her geçen gün daha da uçurum halini alması, milli ve manevi değerlerin yıpranması sonucu intiharlar, hırsızlık, fuhuş ve aile parçalanmalarının artması, ilişkilerin sadece çıkar noktasında yoğunlaşması bunun açık göstergeleridir. Çalıştırdığı geniş kitlelere kaynak sıkıntısı gerekçesiyle insanca

yaşam çok görülürken trilyonlara varan hali ihracat ve yolsuzluk olayları karşısında siyasal iktidarın etkinlik gösterememesi zülmün boyutlarını açıkca ortaya koymaktadır.

Hak-İş olarak mevcut gücümüzü son noktasına kadar kullanmak suretiyle mensuplarımızı eğitim faaliyetlerimizle aydınlatmanın, toplu iş sözleşmesi mücadeleleri yoluyla en ileri hakları almanın ve hepsinden öte helal alınteri döken bir insanımızı daha bünyemize katmanın çetin kavgasını veriyoruz. Doğruluğuna inandıklarımızın tavizsiz savunucusuyuz. Çok engelli bir zeminde dosdoğru yol almaya çalışıyoruz.

Değerli işçi kardeşlerim! Bu ortamda her şeyin sonucunu egemen güçler belirlemektedir. Bizler, Hak-İş olarak Türk çalışma hayatında özgün ve dinamik bir ses olarak, topluma yön vermek istiyorsak gücümüzü daha da artırmak zorundayız. Sağlıklı büyümemiz ve bilinçli kavgamızın aşamayacağı engel yoktur. Öncelikle buna inanmak gerekiyor. Acımasız ve emeğe saygıdan yoksun patronları da, çıkar şebekesi sözde işçi sendikalarını da, içerisinde bulunduğumuz yokluk ve sefaleti de aşmanın tek yolu budur. Varımızla-yoğumuzla meseleye sahip çıkmak zorundayız...

Necati Çelik

SÖMÜRGEÇİLİK Mİ ÖZELLEŞTİRME Mİ?

Bilindiği gibi özelleştirme kısaca, devletin elindeki işletmeleri halka devretmesi, diğer bir ifadeyle sermayeyi tabana yaymasıdır. Böylece daha yüksek bir refah seviyesinde adaletli gelir dağılımı amaçlanmaktadır. KİT'lerin vatandaşın sırtında kambur olmaktan kurtarılması ve rasyonel bir yönetime kavuşturulması bu yolla sağlanır.

Bu konuda dergimizin 6.ncı sayısında kapsamlı bir araştırma yer almıştı. Aynı konuyu gelişen uygulamalar ve tartışmalar ışığında kısaca tekrar ele almamızın nedeni konunun çalışanlar yönüyle son derece tarihi öneme sahip olmasıdır. Zira, "alacaklarını tahsil edemeyen gelişmiş ülkelerin, geri kalmış ülkelerde en son sömürü yöntemi" olmasından "şahsi çıkar" ve hatta "hıyanet" noktasına varan tenkitlerin her birinin ayrı ayrı dayanakları var.

Örneğin, halka açma amacından dış sermayeye devir noktasına gelinirken şu sorular hemen akla gelmektedir.

1- "Çalışanına, halka, gurbetçiye ve Türk müteşebbisine" açılması amacıyla başlanan özelleştirme, hangi ekonomik ve sosyal zorunluluklar yüzünden tabana yayılma yerine tavanda yığılma şeklini almıştır?

2- Kâr eden yani ekonomiye kambur olmayan USAŞ ve BHT, çalışanlarınca satın alınmak istendiği halde neden alelacele özel sektöre ve yabancılara devredildi? Çalışanların almaya gücünün yetmeyeceği kararına nasıl, kim vardı?

3- USAŞ'ın satışını, YPK kararından bir ay önce duyuran ve satışının 142 milyon dolara gerçekleştiğini yayın organında belirten Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı İdaresi eski başkanı GÜLTEKİN; USAŞ'ın 2 milyar nominal sermayeli, zararda bir şirket olduğunu söylerken, kayıtlarda sermaye 10 milyar, yıllık kâr ise 15 milyardır. Neden kamuoyuna yanlış bilgi verildi?

4- Lufthansa ve diğer yabancı havayollarına yemek satan USAŞ'ın yemeğini kalitesiz bularak "Yabancılar KİT'lerimize teknoloji getirecek, bu yüzden onlara öncelik veriyoruz" demenin mantığı nedir?

5- Çimento yatırımında yabancı sermayeye hiç gereksinim olmadığı halde, karlı bir pazara hakim olan ÇİTOSAN'ın devri nasıl izah edilebilir?

6- Yem Sanayininin kârdaki Eskişehir Fabrikası özel sektöre devredilirken, zardaki diğer 6 fabrikasının çalışanlara devredilmek istenmesi anlamlı değil midir?

Evet, amaç sosyal adalet mi, yoksa,

"Adalet mülkün temeli,

Gücü gücü yeteni yemeli..." mi?

Turan ATLAMAZ

KİT'LERİN ÖZELLEŞTİRİLMESİ VEYA KAMU SERVETİNİN ÖZEL KESİME AKTARILMASI

Doç. Dr. Arif ERSOY

Son yıllarda gündemde bulunan konulardan biri olan "özelleştirme" kavramı, "kamulaştırma" veya "devletleştirme" kavramlarının karşıtı bir anlama gelmektedir. Bu kavramla kamunun mülkiyetinde bulunan iktisadi işletmelerin mülkiyet ve yönetiminin özel kesime devredilmesi ifade edilmektedir.

ESAS OLAN KAYNAKLARIN İKTİSADİ KULLANILMASIDIR

Konuya salt iktisadi açıdan bakılacak olursa, önemli olan kaynakların etkin bir şekilde kullanılmasıdır. Bir ülkede özel veya kamu kesimi olsun hangisi ülke kaynaklarını en iyi şekilde kullanıyorsa, az maliyetle fazla mal üretiyorsa; başka bir ifadeyle emek, sermaye ve doğal kaynakları verimli bir şekilde kullanarak birim girdi başına daha fazla üretimi gerçekleştirebiliyorsa kaynakların işletilmesini o kesim yapmalıdır. Günümüzde iktisadi faaliyetler yalnız özel kesim tarafından yapılıns ve devlet hiç bir müdahalede bulunmasın şeklindeki görüş geçerli olmadığı için; iktisadi faaliyetlerde devletin rolünün artması ve yeni kamu işlet-

Doç. Dr. Arif ERSOY
Kimdir?

Doç. Dr. Arif ERSOY, 1948 yılında Çorum'da doğdu. Ortaöğrenimini bu ilde tamamladıktan sonra, 1973 yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinden mezun olan Arif ERSOY, 1976 yılında İngiltere'de master derecesini aldı. 1979 yılında iktisat doktoru 1976 yılında ise Doçent oldu. Halen Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde öğretim üyesidir. İngilizce ve Arapça bilmekte, İktisadi konularda Türkçe ve İngilizce yayınlanmış bir dizi makale, tebliği ve eserleri bulunmaktadır.

melerin kurulmasıyla devletin iktisadi faaliyetlerdeki payı arttırılıns şeklindeki görüşte geçerliliğini kaybetmiştir. Hangi alanda hangi kesim tarafından gerçekleştirilmelidir. Günümüzde 18 ve 19. yüzyılda batıda uygulanan salt bir liberal politikayı tekrar uygulamaya koymak tutarlı değildir. Çünkü devletin söz konusu yüzyıllara göre iktisadi hayattaki rolü artmıştır. "Bekçi Devlet" anlayışına dönmek günümüzde mümkün değildir. Herşeyin devletten beklenmesi ve devletin iktisadi faaliyetlerin akışına sık sık müdahale etmesi de

artık savunulması mümkün olmayan bir husustur.

1930'larda "devletleştirme" yaygın taraftar bulmaktayken 1980'lerde ise "özelleştirme" adeta moda haline gelmiştir. 1930'larda karşılaşılan iktisadi sorunların çözümü kamulaştırmada aranmaktaydı. 1980'lerde ise özelleştirme, bazı çevrelerce adeta karşılaşılan sorunların çözüm kapısı sayılmaktadır.

NİÇİN ÖZELLEŞTİRME?

1930'larda "devletleştirme" aşağıda belirtilen nedenlerden dolayı gündeme gelmişti:

- Özel kesimin spekülâtif yatırımları yönelmesi, aşırı kârlara yönelik yatırımların iktisadi dengesizliğe yol açması;
- Ulusal ve uluslararası mali ve parasal kurumların arz ve talep dengesini sağlamada yetersiz kalışı;
- Kitlelerin alım gücünün düşmesine yolaçan gelir dağılımının bozulması sonucu talebin düşmesi ve fazla arzın sorun olarak ortaya çıkması;
- Devletin iktisadi dengesizlikleri giderici para ve mali araçları kullanma alanında tutarlı politik araçlara sahip olmaması;
- Yatırım ve tasarruf dengesinin

bozulmasına bağlı olarak yatırımların azalması, büyüme oranının negatifleşmesi ve GSMH'nin azalması;

- İşsizlik oranının aşırı ölçüde artması

- Aşırı kâr ve spekülâtif yatırımların peşinde koşan banka ve mali kuruluşların iflas etmesi.

Yukarıda belirtilen nedenlerden dolayı Liberal Kapitalizm yoğun eleştirilere konu olmuş, özel kesimle birlikte kamu kesimi de üretim faaliyetlerinde aktif rol almaya başlamış ve bir çok ülkede bu arada ülkemizde bir çok kamu iktisadi teşebbüsleri kurulmuştur. Ülkemizde yukarıda belirtilen nedenlerden farklı nedenler vardı. Gelir düzeyinin düşük olmasından dolayı iç tasarruflar yetersizdi. Altyapı yatırımları iç kaynaklara dayalı bir sermaye piyasasının kurulup işlemesine ve yatırımlara kanalizetmesine elverişli değildi. Ülkede teknik eleman yetersizliği ve yetenekli girişimci sayısının azlığı, kamu iktisadi teşebbüslerinin kuruluşunu zorunlu kılmıştı. 1930'ların ilk yıllarında hazırlanarak yürürlüğe konan Birinci Sanayi Planı ile bugünkü bir çok KİT kurulmuş ve yarım yüzyıldan beri bu kuruluşlar ülke ekonomisinde aktif rol oynamışlardır. Yatırımlar için cüzi miktarda dış sermaye alınmış ve daha çok yatırımlar iç kaynaklar kullanılarak finanse edilmiştir. O dönemde ülkemizde kişi başına düşen gelir düzeyinin düşük olmasından dolayı yatırımlar

İşte özelleştirme için IMF'nin raporu

Türkiye laboratuvar, KİT'ler kobay

• EKONOMİ SERVİSİ •

KİT lerin özelleştirilmesi konusunda Türkiye'nin, IMF ve Dünya Bankası için "iyi bir laboratuvar" durumuna geldiği belirtildi. IMF içinde tartışılan ve "Özelleştirme ve Kamu Kuruluşları" adını taşıyan raporda, özelleştirme bir "sihirli formül" olmadığına dikkat çekilerek özelleştirme sadece devletten özel mülkiyete bir aktarma olarak kaldığı sürece diğer gelişmekte olan ülkelerde olduğu gibi Türkiye'de de hayal kırıklığına sebep olacağı bildirildi.

Harvard Üniversitesi tarafından yapılan çalışmada, Türkiye'nin enflasyon, faiz hadleri, yetersiz sermaye piyasası ve kaynak yetersizliği gibi birçok engel bulunmasına rağmen IMF ve Dünya Bankası için özelleştirme için "iyi bir deneme süreci" olacağı belirtilerek şöyle denildi: "Özelleştirme, Türkiye için ol-

duğu kadar, Dünya Bankası için de yani, denenmemiş bir koru. Türkiye, özelleştirme programı uygulayacaklarını belirlenmiş ülkelere mali ve teknik destek vermeye niyetlenen Dünya Bankası politikasının denenmesi için, iyi bir laboratuvar durumuna geldi."

Özelleştirme ve kamu teşebbüsleri konulu raporda, özelleştirme aktif rekabeti artırdığı, mevcut özendirme ve kontrol sistemlerini geliştirdiği sürece desteklenmesi gerektiği belirtilerek, özelleştirme kamu sektöründen özel sektöre el değiştirmeden ibaret olması halinde, sadece çok sınırlı bazı kazançlar elde edileceği vurgulandı. Dünya Bankası'nın bir diğer raporunda da "Türk hükümeti ile yapılan bütün görüşmelerde her ne kadar geniş çaplı bir ekonomik programı ilgilendiklerini söyledilerse de, özelleştirmeye en büyük önceliği vereceklerini açıkladılar" denildi.

yoksul halktan alınan vergilerle zorunlu tasarruf yoluyla finanse edilmiştir. Bundan dolayı KİT'ler, Türk halkının yoksulluk içinde bulunduğu dönemlerde yapılan mecburi tasarruflara gerçekleştirilen milli servetlerdir. Bu kuruluşların ülke ekonomisi açısından en iyi şekilde değerlendirilerek yeni yatırımların yapılmasına ortam hazırlayacak bir tarzda işletilmeleri veya özelleştirilmeleri gerekir.

1980'lerin ilk yıllarında önce Batı'da sonra bir çok az gelişmiş ülke

ile birlikte Türkiye'de "Özelleştirme" gündeme gelmesi, aşağıdaki sorunlara bağlanabilir;

- 1970'lerin sonunda büyüme hızının düşmesi,
- Bütçe ve dış ödemeler açıklarının artması,
- Dış borçların artması,
- İşsizlik oranının yükselmesi,
- Para arzının mal arzından bağımsız olarak artırılması,
- Enflasyon oranının yükselmesi,
- Zarar eden KİT açıklarının dev-

1 USAŞ zarar değil kâr ediyor. 1988 yılı kârı 15 milyar 275 milyon lira.

2 USAŞ: dünyanın en iyi servis vermekte olan havayolu şirketlerine yemek satıyor. Servis verdiği uçak şirketleri sayısı 102'yi buluyor.

3 Bu 102 şirket içinde yemek servisi en çok beğenilen Swiss Air (İsviçre), Lufthansa (Alman), KLM (Hollanda), TWA (ABD), Air France (Fransa), Pan Am' da (ABD) yemek satıyor.

4 Böylece "USAŞ, yaprak dolmasından başka bir şey yapamaz" iddiası havada kalıyor. USAŞ'ın üst düzey yetkilisi, "Hangi havayolu nereye uçmak istediğini, hangi insanlarla uçmak istediğini, uçurdukları insanların yemek alışkanlıklarını, damak zevkini, sofrada ne yemek istediğini bize bildirdiği an, istediği kalitede yemeği sunabiliyoruz. Gelip kontrol ediyorlar. Beğeniyorlar. 3.5 dolardan 14 dolara kadar fiyatını verip alıyorlar.

5 "THY'nin yemeklerini de biz veriyoruz, ama THY'nin yemeği ile an beğenilen Lufthansa'nın yemeği arasındaki fark, fiyatından ileri geliyor. THY bize 3.5 dolar veriyor, ona bu fiyatın yemeğini yapıyoruz. Lufthansa 11 dolarlık yemek istiyor, ona da bu fiyata göre yemek veriyoruz. Ama ikisini de biz yapıyoruz.

6 "USAŞ'ı satın alan SAS teknoloji getirecek" diyorlar. Bu bir kandırmacadır. Çünkü, yemek pişirme uzay teknolojisi gerektirmiyor. SAS'ta olan yemek pişirme teknolojisi bizde de var. Herkas teknolojiyi aynı yerden alıyor.

7 "Evet, USAŞ'ın satılması için 70'inin defter kıymeti 15 milyon dolar kadardır. Ama yeni bir USAŞ'ı baştan kurmaya kalksan, 120 milyar lira gerekir. Bu yüzden yabancı sermaye 15 milyon dolarlık fiyatı görünce balıklama atlamıştır.

8 Özelleştirmeden Sorumlu Bakanımız Adnan Kahveci, "USAŞ'ı satarak kimsese imtiyaz vermedik" diyor. Ama havaalanındaki hizmet hakkını, binaları kiralamaya hakkını SAS'a verdiği zaman fiili bir tekelleşme yaratır. Bu tekelleşmeyi Amerika'nın "Anti Tröst Kanunu" bile kıramaz. Çünkü bu tekelleşmenin sonunda havaalanı dışında multifak kuranlar en iyi yemeği yapabilirler bile, uçağa yetiştiremeyecekler.

9 USAŞ'ın yabancı sermayeye geçmesi Türk çiftçisine ve Türk gıda sanayine bir yarar getirmeyecek. Çünkü, USAŞ'ı alan SAS ikram edeceği yiyecekleri dışarıdan alabilecek. Satış sözleşmesinde ithalatı engelleyen hiçbir madde yok.

Çizim: FARUK KUTLU

let bütçesinden yapılan aktarmalarla kapatılması; bütçe açıklarının iç ve dış borç ile karşılıksız para basılması,

- Gelir dağılımının dengesizleşmesi ve düşük gelirliilerin maddi sıkıntı içine girmeleri ve hatta sefaletle karşı karşıya bulunmaları,
- Aldıkları kredileri ödeyemeyen firmaların iflasla karşı karşıya kalmaları,
- İç tasarruf düzeyinin düşmesi ve yatırımların azalması.

Yukarıda sıralanan sorunlarla 1930'larda karşılaşılan sorunlar arasında önemli benzerlikler bulunmaktadır. Buna rağmen KİT'lerin özelleştirilmesinin bir çıkış yolu olarak gündeme getirilişi, iktisadi bir tercihten çok siyasi bir tercih olduğu imajını ortaya koymaktadır. KİT'lerin özelleştirilmesi siyasi tercihlere dayanılarak yapılması tutarlı değildir. KİT'lerin kurulması veya özelleştirilmesi siyasi yönü olan bir husus olmakla beraber daha çok iktisadi bir sorundur. İktisadi sorunlara çözüm bulmak ve bu çözümlere süreklilik kazandırmak ancak iktisat biliminin kurallarıyla uyumlu politikaların geliştirilmesiyle mümkündür.

NASIL BİR ÖZELLEŞTİRME

Ülkemizin sahip olduğu bütün KİT'lerin özelleştirilmesi şu aşamada mümkün olmadığı gibi, gerekli de değildir. KİT'ler ürettikleri mal ve hizmetler bakımından ikiye ayrılabilir:

1. Ürettikleri mal ve hizmetlerinin miktarıyla marjinal faydası arasında ters yönlü ilişkiler bulunan KİT'ler. Bu KİT'lerin ürettiği malların miktarı artarsa marjinal faydaları azalır ve dolayısıyla arzın artmasına bağlı olarak fiyatları da düşer. Bu tür malların fiyatı serbest piyasada oluşabilecektir. Tekstil, ayakkabı, çimento v.s. gibi mallan üreten KİT'lerin özelleştirilmesi yararlı olacaktır. Böyle KİT'ler, bugünkü değerleriyle özelleştirilir ve elde edilen gelirle yeni yatırımlar yapılırsa, ülkede sermaye oluşumu hızlandırılabilir.

2. Ürettikleri malların miktarı ile marjinal faydaları arasında ters yönlü ilişki bulunmayan KİT'lerin özelleştirilmesi sakıncalıdır. Çünkü bu tür KİT'lerin ürettiği malların fiyatı serbest piyasada oluşamaz. Bu KİT'lerin özelleştirilmesi ileride tekeller oluşabilir ve fiyatlar yükseltilecek aşırı kârlara gidilerek halkın zararına

NE DEDİLER

SERMAYENİN TABANA YAYILMASI İLKESİ KORUNDU

Adnan KAHVECİ (Devlet Bakanı)- "Programın temel hedefi, sivil kuruluşların öncelikle çalışanlarının ortak olmasını sağlamaktır. Bu amaçla küçük tasarruf sahipleri için yeni bazı teşvikler getirilmesi düşünülmektedir.

Muhalefetin iddiaları asılsızdır. Şimdiye kadar uygulanan özel leştirilmede "sermayenin tabana yayılması" ilkesi korunmuştur."

ARKASINDA BÜYÜK MENFAATLERDE OLABİLİR

Hikmet ÇETİN (SHP Grup Başkan Vekili)- "Hisse satışlarında çalışanlara öncelik verilmediği gibi, uygulamalar tamamen unutulup blok satışlara gidilmiştir" diyerek "Türkiye'ye aslında hiçbir teknoloji getirmeyecek olan bu satışlar ANAP'ın düştüğü borç batağından kurtuluş için bir can simidi olarak görülüyor.

Bu satış fikri de zannediyorum dışardan kendisine empoze edilmiş ve mali sıkıntılar sebebiyle kabul edilmiş bir fikirdir. Bunun arkasında büyük menfaatler de olabilir ve bunlar günün birinde ortaya çıkacaktır."

ÖZELLEŞTİRME AMACINDAN SAPMIŞTIR

Tefik ERTÜZÜN (DYP Zonguldak Milletvekili)- "Özelleştirme amacından sapmıştır. Yabancılar satış, özelleştirme mantığına terstir. Üstelik, bir yığın haksız kazanç da sözkonusudur.

Özelleştirmenin bir amacı da serbest rekabeti geliştirmektir. Ama devletin aldığı kararlar neticesinde amaçtan sapılmıştır. Milli şirketler aleyhine imtiyazlar sözkonusudur. Bu kapitülasyonlar devrinin yeniden başlaması demektir. Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı İdaresi aralık haline gelmiştir. İşin ilginç tarafı önce özelleştirilen bir kuruluş daha sonra devlet tarafından yeniden satın alınmaktadır. Dolayısıyla özelleştirme adı altında devletleştirme yapılmakta, bu arada bazı kişilere de özel yarar sağlanmaktadır."

olan sonuçlarla karşılaşılabılır. Ulaşım, haberleşme ve altyapı hizmetleri alanında faaliyet gösteren KİT'lerin özelleştirilmesi, bu alanlara rekabetin sağlanması güç olacaktır doğru değildir.

Türkiye'de özelleştirmenin ülkenin yararına olması için aşağıda belirtilen hususlara uyulması gerekmektedir.

- Özelleştirme sermaye piyasasının gelişmesine olumlu yönde katkıda bulunmalı ve iç tasarrufları harekete geçirmeli.

- Küçük tasarrufları devletin öncülüğü ve desteğiyle yatırıma kanalize etmeli,

- Halkın üretim araçlarına sahip olması sağlanarak ek gelir kaynaklarına kavuşmasına yardımcı olunmalı,

- KİT'lerde çalışanlar, işletmelere ortak edilme yolları araştırılmalı ve işçiler sahip oldukları işletmelerinde daha fazla çalışmaları ve yönetime katılmalarına ortam hazırlayacak yöntemler geliştirilmelidir.

- Türkiye'de bir diğer büyük potansiyeli yurt dışında çalışan vatandaşlarıdır. Bu vatandaşlarımızın Batı bankalarında 50 milyar doların üzerinde tasarruflarının bulunduğu tahmin edilmektedir. Kârlı çalışan KİT'lerin yabancı sermaye yerine öncelikle bu vatandaşlarımıza satılması hem tasarrufların ülkemize getirilmesi sağlanabilir, hem de ileride Türkiye'ye döndüklerinde kendilerine devamlı gelir getiren kaynaklara kavuşturulmuş olurlar.

Yukarıda belirtilen hususların yanında özelleştirme ile ilgili yeterli araştırmalar yapılmalı ve durum kamu oyuna açıkça bildirilmelidir. Gizli yapılan pazarlıklar KİT'lerin düşük fiyatlarla belli yerli ve yabancı firmalara satılması, demokrasiye ters düştüğü gibi ülkenin yararına olmayan sonuçların ortaya çıkmasına da sebep olabilir.

Satışlar, "defter fiyatları" üzerinde değil de, bugünkü fiyatlara göre olmalı ve elde edilen gelirlerle yeni yatırımlara gidilmelidir. KİT'lerin düşük fiyatla satılarak borçların ve faizlerinin veya başka cari harcamalarda kullanılması ülkenin giderek yoksullaşmasına ortam hazırlar. KİT'ler milli servettir. Bu servet milli çıkarlara ters düşmeyecek şekilde değerlendirilmeli, ülkenin yoksullaşması için değil, zenginleşmesi için kullanılmalıdır.

NE DEDİLER?

HÜKÜMRANLIĞIMIZLA İLGİLİ MENFİ GELİŞMELERE NEDEN OLACAKTIR

Oğuzhan ASILTÜRK (RP Genel Sekreteri)- "KİT'lerin özelleştirme çalışmaları ANAP'la gündeme geldi. Çeşitli kaynakları zorlayarak para toplama gayretine giren ÖZAL, milletin ödeyeceğinin üzerinde vergiler koyduktan sonra yapmakta olduğu büyük devlet israfını bu vergilerde karşılamayınca devletin sahip olduğu KİT'leri bir bir satarak bütçe açıklarını, iç ve dış borçları ve bu borçların faizlerini ödemeye kalkıştı.

Dişardan döviz alınarak dış borç faizleri ödenmek istenmektedir. Bu yıllık 8,5 milyar Dolar'dır. Bunun yanında çok daha önemli olan taraf memleketin tapusunu yabancılara vermeye girişmiştir. Bu iktidar ekonomik olmanın ötesinde hayati menfaatlerimiz ve hükümranlılığımızla ilgili menfi gelişmelere neden olacaktır. Çok uluslu şirketler memleketimizin imkanlarını sömürecektir. Menfaatlerin korunması için mücadele imkanı olmayacaktır. Ta ki batıyla çatışmayı göze almadıkça...

İFLASTAN BAŞKA BİRŞEY DEĞİL

Ş. Bülent YAHNİCİ (MÇP Genel Başkan Yardımcısı)-

"Özelleştirmenin, Özal eliyle uygulama şeklinin adı "Devlet kuruluşlarının yerli ve yabancı özel sektöre peşkeş çekilmesi"nden başka birşey değildir.

Bu peşkeş furçasında sıra, yakın bir gelecekte stratejik kaynaklarımıza da gelecektir. Boraks, demir cevherleri ve diğer yeraltı kaynaklarımız da satılmaya başlandığında Türkiye tükenecektir.

İflas etmek üzere olan Devlet'in kendi mal varlığını satışa çıkarmasından başka birşey değildir.

KONU KİT'LERİN DİŞ BORÇLARLA TAKASINA GELDİ

Mehmet GÜNGÖR (IDP Genel Başkan Yardımcısı)- "Bugünkü anlayışla özelleştirme tatbikatını tasvib mümkün değildir. Bunun adı gayri millileştirmedir. 9 yılda özellikle son 5 yılda izlenen sakat politikalar Türk milletinin ahlaki, milli, manevi değerleri yanında ekonomik değerlerini de aşındırmıştır. 65 yıldır biriken değerler harcanmıştır.

Özelleştirme çok ciddi bir politikadır. Bir ülkenin ekonomik imni potansiyeli bir noktada odaklanır uzun vadeli bir milli planla halka devredilebilir. Esasen Özal da bu motifleri kullandı. Şimdi bu konu KİT'lerin dış borçlarla takasına gelmiştir.

Yabancı danışmanlar elinde ülkemiz gururu yok edilmiştir."

TV'de Yapılan Açıkoturumun Ortaya Koyduğu Gerçek

İŞÇİ TEMSİL EDİLEMİYOR

Çalışanların ilgili kurum ve kurullarda Türk-İş aracılığıyla temsil edilmesi, Hak-İş'e de üye sayısı oranınca temsil hakkı verilmemesi çalışanlarca kınandı.

TRT'den çalışma hayatıyla ilgili açıkoturum yapılmasını yazılı olarak Hak-İş talep etti. Ancak, Hak-İş'ten temsilci çağrılmadı. Durum protesto edildi.

Genel Başkanımız Necati ÇELİK, sendikal demokrasi ve sağlıklı temsilin gerçekleşmesinin çalışanların sorunlarının aşılmasında en önemli önşart olduğunu belirttiği basın toplantısında şu görüşlere yer verdi:

"Ülkemiz çalışanlarının, bugün içerisinde buldukları ekonomik ve sosyal sıkıntılarının aşılmasında bizce en vazgeçilmez yol olan temsil yolu tıkalıdır. Diğer bir ifade ile çalışanların sorunları, talepleri ilgili kurum ve kurullarda sağlıklı bir şekilde dile getirilememekte bu dasorunların çözümü şöyle dursun, sürekli bü-yümesine neden olmaktadır.

Çalışan geniş kitlenin, siyasal iktidara ve kamuoyuna yönelik talepleri, demokratik düzenlerin

vazgeçilmez unsurları olan çokseslilik ve demokratik temsil ilkelere çerçevesinde sistematize edilememekte; antidemokratik düzenlemelerle bu vazgeçilmez hak, ipotekli ve kendini savunmaktan acız bir kısım ağızların tekelinde tutulmaktadır.

1- ASGARİ ÜCRET TESPİT KOMİSYONU (1475 sayılı İş Kanunu Md. 33 ve geçici madde 4)

2- İŞÇİ ÜCRETLERİNDEN CEZA OLARAK KESİLEN PARALARI KULLANMAYA YETKİLİ KURUL (İşçi Ücretlerinden Ceza Olarak Kesilen Paraları Kullanmaya Yetkili Kurulun Kuruluşu ve Çalışma Esasları Hakkında Tüzük Md.3)

3- YÜZDELERİN ÖDENMESİNDE UYGULANACAK PUANLARI DEĞERLENDİRME KURULU (Yüzde-

lerden Toplanan Paraların İşçilere Dağıtılması Hakkında Yönetmelik Md. 6)

4- YÜKSEK HAKEM KURULU (2822 Sayılı Kanun Md. 53)

5- RESMİ ARABULUCULAR SEÇİCİ KURULU (Hakeme ve Resmî Arabulucuya Başvurma Tüzüğü Md. 24)

6- ÇALIŞMA MECLİSİ (3146 Sayılı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Md. 26)

7- SOSYAL SİĞORTALAR KURUMU GENEL KURULU (4792 Sayılı Kanun)

8- ÇIRAKLIK VE MESLEKİ EĞİTİM KURULU (3308 Sayılı Kanun)

10- MİLLİ PRODÜKTİVİTE MER-

13 ÜNCÜ HİZMET YILIMIZA YENİ HİZMET BİNAMIZDA GİRDİK

Yeni hizmet binamızın açılışını Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Sayın İmren AYKUT yaptı.

yati yaralar almıştır.

Uygulanan sosyal ve ekonomik politikalar sonucu kira, rant ve faiz gelirleri kutlanırken, çalışanların alımgücü son 8 yıl içerisinde yüzde 60'lar civarında gerilemiştir.

Çalışabilir işgücümüzün yaklaşık beşte biri işsiz olduğu halde bu konuda kayda değer bir gelişme ortaya konamamıştır.

Sözleşmeli Personel uygulamasının amacından çıkartılarak yaygınlaştırılması taşoran uygulamasına ağırlık verilmesi, geçici işçi ve çıraklık uygulamalarının "Ucuz Emek" şekline dönüştürülmesi gibi Hükümet Politikaları, özgür sendikalaşma önünde diğer engellerdir."

Seçkin davetliler topluluğunun katıldığı törende Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Sayın AYKUT yaptığı konuşmada "Daha rahat ortamlarda daha güzel hizmetler verileceğine inanıyorum" dedi. Daha sonra kürsüye gelen Genel Başkanımız Necati ÇELİK, istatistiki veriler ışığında Türk çalışanınin içerisinde bulunduğu demokratik olmayan ve sosyal güvenceden uzak yapıyı ortaya koydu.

13.ncü kuruluş yıldönümü münasebetiyle Genel Başkanımız Necati ÇELİK yaptığı basın

toplantısında özetle şu görüşlere yer verdi:

"12 Eylül hareketi ve müteakkip düzenlemeler sonucu demokratik hak ve özgürlükler ve dolayısıyla sendikal hak ve özgürlükler son derece gerilemiş, başta Anayasa (Md. 51, 52, 53, 54) olmak üzere 2821 sayılı Sendikalar Yasası ve 2822 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi grev ve lokavt yasalarıyla çalışanlar aleyhine kabulü mümkün olamayacak, eşitlikten uzak hükümler getirilmiş; serbest toplu pazarlık ve özgür sendikacılık ortamı ha-

Ücretler
Fiyatlar
Üzerine Bir
Araştırma

FİYATLAR AYA ÜCRETLER YAYA

1- GENEL OLARAK

Ülkemizde kamuoyunun her kesiminde gündemin baş maddesini fiyatlar karşısında ücretlerin yaya kalması, teşkil etmektedir. Bütün ücretlilerin ve tarım kesiminde çalışanların her geçen gün millî gelirden aldıkları paylar azaldığı gibi bu payların satınalma gücü de son derece olumsuz yönde seyretmektedir. Bu ifadeleri kelimelerde bırakmayarak rakamlarla isbatta yarar gördük.

Araştırmada, temel olarak Devlet İstatistik Enstitüsünün yıllıklığını diğer kuruluşlar ve SSK istatistikleri ile bazı sendikaların yıllıkları dikkate alınmıştır. Genelde altı ilimiz; İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, Samsun, Erzurum illeri perakendeci fiyatları vs. harcamaların ortalaması alınmıştır. Maddelerin seçiminde ise yıl boyunca veya uzun bir süre Türk ailesinin her kesiminin kullandığı ya da tükettiği maddelere dikkat edilmiştir. Mevsimlik veya lükse kaçan maddeler alınmamıştır.

Amacımız istatistiğin daha gerçek bir tabana dayanması, Anadolu işçi ailelerinin içinde

Baştarafı 7. Sayfada

KEZİ (580 Sayılı Kanun) ve benzer kurum kurullarda "... bünyesinde en çok üye bulunduran işçi kuruluşu..." sınırlaması ve amir hükmü nedeniyle, tabanı yüzbinlere dayanan ve ülkemizin ikinci büyük işçi kuruluşu olan Hak-İş Konfederasyonuna temsil hakkı verilmemektedir.

Bu konuda son çarpıcı örnek 26 Ocak 1989 günü TV'de yayınlanan işçi-işveren ilişkileriyle ilgili açıkturumdur. Bu program, milyonların haklı tepkisini almış, çalışan geniş kitlenin ciddi bir temsil sıkıntısı içerisinde bulun-

insan, ekonominin ve kârlılığın basamağı yapılmamalı, araç değil amaç olarak düşünölmelidir.

bulunduğu ekonomik ve sosyal sıkıntılarının ne boyutlara vardığını ortaya koymak, gözönüne sermektir. Zira dilimizde bir sözcük vardır; "Tok açın halinden anlamaz, bilmez" işte bu bilme durumumuz sürdürüldüğü de toplumumuzda materyalist, bencil düşünceler toplum fertleri üzerinde etkili olmayı yaygın bir şekilde sürdürmekte, mal ve can aleyhine işlenen suçlarda önemli artışlar kaydedilmektedir.

Zaman olarak da 1988 yılından itibaren geriye doğru 11 yılı

tercih ettik. Yani 1978-1988 arası rakamları tercih edilmiştir. Konunun uzatılmaması için daha fazla bir ayrıntıya girilmemiştir.

2- FİYATLARIN DURUMU

Araştırmamızda temel olarak seçilen 27 adet gıda vs. malların birim perakende fiyatlarının, 1978-1988 yılları arasındaki seyri ele alınmıştır. İstatistiğin yorumuna geçmeden önce bu listeyi verelim.

duğu açıkça görölmüştür. Esasen diğer yönüyle en güçlü işveren olan Hükümetin temsilcisi ve TİSK Genel Başkanı her ne kadar değişik görüntü vermeye çalışmışlarsa da açıkturumun eşitlikten, sağlıklı temsil ilkesinden ve çokseslilikten uzak bir atmosferde yapıldığı ortadadır.

Esasen bu programın TV'de yapılan açıkturumlar içerisinde en az katılımlı program olması tesadüf değildir. Türk çalışma hayatının ne denli antidemokratik bir örgütlenme yapısına sahip bulunduğu en somut şekilde

gözler önüne serilmiştir.

Bu alanda yeni bir ses ve dinamik bir yapısı olan Konfederasyonumuzun devre dışı bırakılarak, atıl bünyesiyle ve emekliler cemiyeti görüntüsüyle Türk-İş'in ısrarla ön plâna çıkartılmak istenmesinin nedeni Hak-İş'in kolay hazmedilir lokma olmamasından kaynaklanmaktadır.

Demokrasiyi bütün kurum ve kurallarıyla yaşama geçirmenin edebiyatını yapanları, bu mevcut antidemokratik düzenlemeler, barajlar ve engeller ayakta tutmaktadır."

TABLO 1- YILLARA GÖRE ORTALAMA PERAKENDE FİYATLARI

Malın Cinsi ve Ortalama S. No: Birim Fiyatları	Y											
	1978:	1979:	1980:	1981:	1982:	1983:	1984:	1985:	1986:	1987:	1988:	
1- Ekmek Kg./Kuruş	658	962	216	3373	4223	5398	8080	11977	15462	21128	47700	
2- Buğday unu Kg./Kuruş	875	1453	1453	5329	6379	7504	11908	16968	21371	27625	55912	
3- Pirinç Kg./Kuruş	3115	3729	7265	13038	13577	14433	27609	32837	40642	49968	159650	
4- Bulgur Kg./Kuruş	1001	1481	3173	5120	6151	7116	12350	16190	24024	29402	64388	
5- Makarna Kg./Kuruş	1386	2009	4950	6896	9419	11377	19732	25592	30450	39105	84378	
6- Patates Kg./Kuruş	738	1419	2382	2993	3357	4427	10420	12212	10623	17194	18517	
7- Kuru Fasulye Kg./Kuruş	3675	5397	6458	8732	17071	18741	21725	39933	74982	123214	123892	
8- Nohut Kg./Kuruş	2910	3720	4692	5966	10310	12189	17911	36028	43373	43527	73562	
9- Kuru Soğan Kg./Kuruş	585	947	4502	3621	3006	4602	11020	11490	8573	15787	19232	
10- Toz Şeker Kg./Kuruş	981	1570	4442	7691	8643	10079	12449	16976	24175	30127	52042	
11- Tuz Kg./Kuruş	456	987	2801	3630	4573	5255	7590	12780	18190	24034	55591	
12- Sığır Eti Kg./Kuruş	8606	12798	26534	32227	38495	55480	89173	117040	151913	260132	438929	
13- Yumurta (adet)	241	380	637	961	1183	1379	2267	2596	3306	5584	10145	
14- Zeytin Kg./Kuruş	4668	7659	15207	18401	24802	29326	42022	78651	116154	148881	274884	
15- Zeytinyağı Litre/Kuruş	4018	6855	24172	22090	24690	26943	52516	75658	106184	133595	325666	
16- Yemeklik Margarin kg./Kuruş	2257	3656	10071	14040	16213	21557	46340	63902	70704	84484	183109	
17- Süt litre/Kuruş	1302	2172	4077	6484	8266	10974	15545	23045	37681	50361	114832	
18- Beyaz peynir Kg./Kuruş	6438	10076	18921	27181	35687	40745	68628	99462	130691	183401	375777	
19- Elma Kg./Kuruş	1735	2425	3092	5335	7085	7406	13890	17060	23340	28896	44241	
20- Odun Kg./Kuruş	160	259	590	670	879	1422	1938	2736	3593	4881	11084	
21- Elektrik Kw.	119	168	419	554	812	1157	2111	4285	5336	5375	5410	
22- Basma m./Kuruş	2247	4110	7044	10450	11217	15742	26031	34870	57032	83313	196525	
23- Kaputbezi m./Kuruş	1912	2740	5855	8125	9600	11823	20961	29607	37048	95726	124128	
24- Sabun kg./Kuruş	3156	6758	14987	14902	16767	21532	40810	52042	57555	80255	158923	
25- Taşı (bilet)	229	306	761	1187	1882	2573	3500	5958	7868	10493	21250	
26- Kira (2 oda/mutfak) aylık	19986	221814	332175	507283	821000	1361546	1755787	3116400	5531600	9217100	12490000	
27- Gazete (1 adet)	350	500	1000	1500	2500	4000	7500	10000	150000	17500	35000	

Bu listemizde de görüldüğü gibi mal fiyatları onbir yıl boyunca sürekli artmıştır. 1978 ile 1988 yılı arasındaki artışın kat olarak miktarı şöyledir:

Ama sanayi ürünü veya kısmen muameleye tabi tutulan bir kısım gıda maddeleri ve mallarda fiyat artışı **elli kattan** aşağı düşmemiştir. Bu durumda ücret-

iki kesim satın alma gücü bakımından da bir hayli zayıf düşmüşlerdir. Şöyleki;

3- ÜCRETLERİN DURUMU

1978-1988 yılları arasında ortalama ücretlerdeki artışlara dair durumları gösteren liste ise şöyledir:

(Bakınız Tablo-3)

Şimdi burada brüt ortalama aylık ücretlerin bir önceki yıla oranla artışı, onbir yıl boyunca ortalama % 40 dolayındadır. 1988 yılı ortalama aylık ücretinin 1978 ücretine göre artış katı ise yaklaşık **25'**dir. Şu duruma göre en ucuza gıdadan bir tarım ürününe nisbetle de olsa 1988 yılı ücreti, satın alma gücü bakımından 1978 yılı ücretine asla eşit değildir.

Daha ayrıntılı olarak genel bir döküm verilirse konu net bir şekilde anlaşılır.

(Bakınız Tablo-4)

Ortalama aylık brüt ücretin ortalama %34'ü kesildiği gözönünde tutulunca **Tablo-4'**de ye-

TABLO — 2

1978-1988 arasında anılan mallarda artış miktarı

Malın Cinsi	Fiyat Artışı	Zeytin kg.	59 kat
Ekmek kg.	73 kat	Zeytinyağı litre	81 kat
Buğday unu kg.	64 kat	Margarin kg.	81 kat
Pirinç kg.	52 kat	Süt litre	88 kat
Bulgur kg.	65 kat	Beyaz peynir kg.	59 kat
Makarna kg.	61 kat	Elma kg.	26 kat
Patates kg.	25 kat	Odun kg.	70 kat
Kuru Fasulye kg.	34 kat	Elektrik Kw.	46 kat
Nohut kg.	25 kat	Basma m.	88 kat
Kuru soğan kg.	33 kat	Kaputbezi m.	65 kat
Toz şeker kg.	53 kat	Sabun kg	51 kat
Tuz kg.	122 kat	Taşı (1 bilet)	93 kat
Sığır eti kg.	51 kat	Kira (2 oda 1 mutfak aylık)	105 kat
Yumurta tane	42 kat	Gazete 1 adet	10000 kat

Yirmiyedi kalem gıda vs. mallarda fiyat artışı **1978-1988** arasında, en az nohuttadır ve o da 25 kat artmıştır. En fazla fiyat artışı ise tuz, ev kirası ve gazetede olmuştur. Genellikle tarım ürünlerinde fiyat artışı oranı birbirine yakın görünümündedir.

lilerin ve tarımla uğraşanların kesinlikle aleyhinedir. Zira tarımla uğraşanlar ürünlerini ucuza satmakta ama ihtiyaç duyduğu temel tüketim maddelerini sanayi ürünlerini kat kat pahalıya satın almaktadır. Esasen milli gelirdeki payları düşük olan bu

TABLO -- 3

Yıllar	Aylık				Kesinti Oranı-%	Brüt ücretin bir önceki ücrette göre artışı
	Günlük Brüt Ücret-TL.	Ortalama Brüt Ücret-TL.	Net ortalama Ücret TL.	Net ortalama Ücret TL.		
1978	208	6.240	3.744	40	1	
1979	294	8.820	4.851	45	1,41	
1980	477	14.310	7.298	49	1,62	
1981	544	16.320	10.282	37	1,14	
1982	691	20.730	12.853	38	1,27	
1983	944	28.320	17.558	38	1,37	
1984	1.307	39.210	25.487	35	1,38	
1985	1.734	52.020	34.853	33	1,33	
1986	2.202	66.060	43.600	34	1,27	
1987	2.972	89.160	58.846	34	1,35	
1988	5.078	152.340	100.544	34	1,71	

ve özel sektörden kesiliyor, konut fonuna aktarılıyorsa da malesef ortada sadra şifa verici bir sonuç yoktur.

1978 yılı ortalama aylık ücretiyle bir kimse 2 oda ve 1 mutfaktan ibaret bir evin net aylık kira ücreti (3744 TL.) nin 3,43 katını ödeyebilirken; 1988 yılında net bir aylık ücretiyle aynı evin kirasını bile karşılayamamaktadır. Aylık Kiranın ancak %81'ni ödeyebilmektedir.

4- BİR BİRİM MAL İÇİN NE KADAR ÇALIŞMAK GEREKİYOR?

Burada bir bakıma 1978'deki ücretlerin satın alma

TABLO — 4 AYLIK BRÜT ÜCRETİN YILLARA GÖRE MAL ALIM GÜCÜ

S. NO: MALIN CİNSİ:	Y I L L A R										
	1978:	1979:	1980:	1981:	1982:	1983:	1984:	1985:	1986:	1987:	1988:
1- Ekmek Kg.	948	917	662	484	491	525	485	434	427	422	319
2- Buğday unu Kg.	713	607	446	306	328	377	329	307	309	323	272
3- Pirinç Kg.	200	237	197	125	153	196	142	158	163	178	95
4- Bulgur Kg.	623	596	451	319	337	398	317	321	275	303	237
5- Makarna Kg.	450	439	289	237	220	249	199	203	217	228	181
6- Patates Kg.	846	622	601	545	618	640	376	426	622	519	823
7- Kuru Fasulye Kg.	170	163	222	187	121	151	180	130	88	72	123
8- Nohut Kg.	214	237	305	274	201	232	219	144	152	205	207
9- Kuru Soğan Kg.	1067	931	318	451	690	615	356	453	771	565	792
10- Toz Şeker Kg.	636	562	322	212	240	281	315	306	273	296	293
11- Tuz Kg.	1268	894	511	450	453	539	517	407	363	371	274
12- Sığır Eti Kg.	73	69	54	51	54	51	44	44	43	34	35
13- Yumurta (adet)	2589	2321	2246	1698	1752	2054	1730	2004	1998	1597	1502
14- Zeytin Kg.	134	115	94	89	84	97	93	66	57	60	55
15- Zeytinyağı Litre	155	129	59	74	84	105	75	69	62	67	47
16- Yemeklik Margarin Kg.	276	241	142	116	128	131	85	81	93	106	83
17- Süt litre	479	406	351	252	251	258	252	226	175	177	133
18- Beyaz Peynir Kg.	97	88	76	60	58	70	57	52	51	49	41
19- Elma Kg.	360	364	463	306	293	382	282	305	283	309	344
20- Odun Kg.	3900	3405	2425	2436	2358	1992	2023	1901	1839	1827	1374
21- Elektrik Kw.	5244	5250	3415	2946	2553	2448	1857	1214	1238	1659	2816
22- Easma m.	278	215	203	156	185	180	151	149	116	107	78
23- Kaputbezi m.	326	322	244	201	216	240	187	176	178	93	123
24- Sabun Kg.	198	131	102	110	124	132	96	100	115	111	96
25- Tasit (bilet)	2725	2882	1880	1375	1101	1101	1120	873	840	850	717
26- Kira (2 oda/mutfak) aylık	5,2	3,98	4,3	3,22	2,52	2,08	2,23	1,67	1,19	0,98	1,22
27- Gazete (1 adet)	1783	1764	1431	1088	829	708	523	520	440	509	435

ralan kalemler %34 daha azalmış olarak düşünülecektir. Buna göre mesela; 1978 ve 1988 yıllarında net ücretle satın alınabilen bazı mallar şöyledir:

(Bakınız Tablo-5)

Günümüz şartlarında hükümetler her ne kadar konut inşaatına ağırlık verir görünüyor, toplu konutu teşvik ediyor ve o amaçla SSK'ya Emekli Sandığına bağlı ücretliler adına her ay 20 bin TL.den fazla para kamu

TABLO — 5
Net Ücretle Satın Alınabilen bazı mal miktarları:

Malın Cinsi	1978	1988
Ekmek Kg.	625	211
Pirinç Kg.	132	63
Makarna Kg.	297	119
Toz Şeker Kg.	420	193
Margarin Kg.	182	55
Kaputbezi m.	215	81
Gazete (adet)	1176	287
Kira aylık	3,43	0,81

gücü ile 1988 yılı ücretlerinin satın alma gücü arasında bir karşılaştırma yapılacaktır. Günlük ve aylık ortalama brüt ücretler net aylık ücretler Tablo-3'deki sütunlarda gösterilmiştir. Burada biz Tablo-1'de yer alan temel tüketim maddelerinden dokuz kadarını örnek kabilinden seçerek göstereceğiz. Çalışma yasalarına göre günlük çalışma 7,5 saattir. Buna göre formülümüz;

Gerekli süre (dakika olarak) =
Mal fiyatı x Çalışma zamanı (450 dk)
Brüt veya Net yevmiye

şekindedir. Hesabımızda brüt ve net yevmiyelere göre iki ayrı hesap yapıldı. Brüt ücrete %34 dolayında kesinti yapıldığı düşünülmiştir.

ücret politikası uygulamak günümüzde kaçınılmazdır. Zira işçi ücretleri bir yandan enflasyonun etkisiyle bir yandan %30'ları aşan vergilendirmelerle çift yönlü yıpranmaktadır. Oysa ayda 300.000 TL. faiz getiren ve %66 ile faize yatırılan 5.455.000.-TL. herhangi bir vergiye tabi olmadığı gibi aylık fa-

bir kısım vergiler alınmaktaydı.

SONUÇ

Buraya kadar ayrıntılarıyla ve listelerle açıklamaları yapılan ücretler ve fiyatlar arası ilişkilerden elde edilen neticeler şu şekilde özetlenebilir;

1- Ülkemizde uygulanan ekonomik politikalar ve kalkınma planları yüzünden mal fiyatları her yıl hızlı bir şekilde artarken ücretler bu artışın çok gerisinde kalmaktadır.

2- Devlet, bütçe açıklarını kapatmak için vergi oranlarını arttırmakta ve tek yakalayabildiği de ücretliler kesimi olmaktadır. Günümüzde vergi yükümlüleri içerisinde en çok vergi verenler ücretlilerdir.

İşte anılan iki nedenle de ücretler her geçen yıl reel olarak önemli ölçüde erozyona uğramaktadır.

3- Dün işçi ve memurların satın alma gücü az çok yeterli idi ama bugün maalesef ikinci bir iş peşinde koşmakta, kanunsuzluklara sürüklenmektedirler. İş alanlarının azlığı ve işsizlerin fazlalığı nedeniyle işverenler kesimi ücretleri hiç de artırmak niyet ve isteğinde değildiler.

4- Kalkınma hızı belli bir oranda sürdürülecekse o zaman önü alınmayan enflasyon karşısında ücretler için ya eşel mobil sistemi uygulanmalı ya da

TABLO — 6

Bir Birim İçin ne kadar çalışmak gerekir?

Malın Cinsi ve Birimi:	1978		1988	
	Brüt günlük ücretle Dk.	Net günlük ücretle Dk.	Brüt günlük ücretle Dk.	Net günlük ücretle Dk.
Ekmek 1 Kg.	15,18	23,50	45,09	68,38
Bulgur 1 Kg.	23,10	35,00	60,86	92,22
Nohut 1 Kg.	67,15	101,75	69,53	105,36
Toz Şeker 1 Kg.	22,64	34,30	49,19	74,53
Siğir Eti 1 Kg.	198,60	300,91	414,90	628,64
Yemeklik Margarin kg.	52,08	79,92	173,08	262,25
Basma 1 Mt.	51,85	78,57	185,77	281,46
Kaputbezi 1 Mt.	44,12	66,85	117,33	177,78
Gazete 1 Adet	08,08	12,24	33,08	50,12

Bu Tablo-6'da onbir yıl boyunca çalışanlar grubunun maaş ve ücretlerinin ne ölçüde yıprandığı, kişilerin ne kadar çok çalışmak zorunda kaldığı, gayet rahat anlaşılmaktadır. Görüldüğü üzere 1 kg. toz şekeri için bir kimse 1978'de 34 dakika çalışırken bugün 1 saat 15 dakika çalışmak zorunda kalmaktadır. Bir başka ifadeyle 1978'deki toz şekeri alım gücüne ulaşabilmek için kişi günde 20 saat çalışmak zorundadır.

Böyle bir değerlendirmeden hareketle 1988 yılı gerçek ücretinin 1978 yılı ücreti seviyesine ulaşabilmesi için bazı mallara göre brüt ücret üzerinden ne kadar olmalıdır? Sorusuna yine bazı maddelerin fiyatları üzerinden cevap verilmeye çalışılacaktır. Şöyleki:

(Bakınız Tablo-7)

Şu on kalem malın her birinin 1988 fiyatlarıyla karşılıkları (toplam değerleri) üzerinden 1988 aylık brüt ücretler hesap edilecek olursa ücretin en az üçyüz bin lira dolayında olması şarttır. Böyle bir gerçekçi

izlerinden de herhangi bir vergi alınmamaktadır.

Böyle bir vergi politikası, rantıye ve faiz işleriyle uğraşanları korurken ücretlileri daha çok muzayaka içerisine sürüklemektedir. Batı kapitalist ekonomilerde bu tür bir dengeleşme vergilendirme sözkonusu olmamıştır. Geçmişte bizim toplumumuzda da vergilendirmede adaletsizlik

TABLO — 7

Malın Cinsi	1978 ücretiyle alınabilen Mik.	1988 ücretiyle birim fiyatı TL.	1988 toplam değeri TL.
Buğday	713 Kg.	559,12	398.652
Patates	846 Kg.	185,17	156.653
Kuru Fasulye	170 Kg.	1238,92	210.616
Yumurta	2598 Adet	101,45	262.654
Zeytin	134 Kg.	2748,84	368.344
Beyaz Peynir	97 Kg.	3757,77	364.503
Elma	360 Kg.	442,41	159.267
Sabun	198 Kg.	1589,23	314.667
Taşıt (bilet)	2725 Adet	212,5	579.062
Kira (2 oda 1 mutfak) aylık	5,2	124,900	649.480

sözkonusu olmadığı gibi, durumu iyi olanlardan da mâli yükümlülükler ve ibadet türünden

kalkınma hızı düşürülüp fiyatlar bir süre için dondurulmalıdır. Enf-

IKTİDARIN GÜÇÜ İŞÇİ EMEKLİLERİNE YETTİ!

Sabah 23.1.1989

Ara bulamayan arabulucular 4 yılda 300 milyon kazandı

ANKARA- Toplu iş sözleşmesi görüşmeleri arasında taraflar arasında uyumsuzluğa gidildiğinde başvurulan zorunlu hale getirilen

kililerinin verdiği bilgiye göre, 1988 yılında 558 resmi arabuluculu faaliyeti oldu. 5 bin 538 bin 168 işçiyi kapsayan toplu iş sözleşmesinde işçi ve iş-

1988 yılında arabuluculara faaliyetlerinden dolayı yalnızca işçi sendikaları tarafından toplam 31 milyon 571 bin 500 li-

Süper emeklilerin aylıklarının dondurulması ve maddelerle eşitlenmesi kararına ile halicili verdi.

Böylece yatırımdan 4.200.000 liranın üstüne bir güzel soğuk su içmiş oldular. Anayasaya aykırı kararın çıkarmakla ünü Meclisimizin yasasına (dolayısıyla devlete) güvenmeyi, güç bela bir araya getirildikleri anaparanın bankalarından birine yatırsalardı hem yüzde 85 faiz alacaklar hem de paralıktan ellerinde kalacaktı.

1989 yılında bankalardan

değerlendirdi. "Enflasyon en iyi silahtır... Bu silah güçlü bir koruyucu olabileceği gibi, elde patlayabileceğini... Hızlı kalkınma yolunda olan ülkelerde hükümetlerin elinden enflasyonist politikalarını almak imkanı olmadığını" söyledi. Evet bugün enflasyon, üretime geçmiş sanayici için, hükümet için en iyi bir silahtır ve hep ücretli kesim poligon tahtasıdır, hep de can alıcı noktalarına hedef alınmaktadır. O sebeple de her geçen gün daha da yozlaşan daha çok bozulan kişiler ve toplum haline geliyoruz.

Sözün bundan sonrasını bir gazete küpürüyle bitirelim; (Milliyet-Gazetesi Kasım/1988)

sorumlusunu işçi ücretleri olarak göstermektedirler. Oysa bugün ücretlerin maliyet fiyatları içindeki yerinin en fazla emeğe ihtiyaç gösteren işkolunda (emek yoğun işkolu) bile %11'i geçmediğini, genelde %7-%11 arasında değişmekte olduğunu bilmeyen yoktur. Maliyet fiyatlarına etki eden faktörler; yüksek faiz, vergi, reklam, ham madde temini, ithalat masrafları vb. leridir. Bizde yapılan ise meselelerin açık ve net bir şekilde çarpıtılmasıdır.

Esikler ne güzel demişler; "İnsaf dinin yarısıdır" Enflasyonun altında ezilen hep mi orta-direk olacak? Hep mi onların ücret talepleri, fiyat artışlarının baş sorumlusu sayılacaktır? Özel veya kamu kesimindeki sorumsuzca, şuursuzca harcamalar, beylerin uluslararası seyahatleri, anlamsız reklam giderleri, ödenen yüksek faizlerin yıkıcı etkisi hiç mi sorumlu tutulmayacaktır?

Sonuç olarak biz çalışanlar olarak işçi ücretlerinde eşel-mobil sisteminin uygulanmasından yanayız. Hükümet edenler, her ne kadar kendi dönemlerinde asgarî ücretin en çok arttığını çeşitli vesilelerle tekrarlıyorlarsa da konuya ücretlerin satın alma gücü, niteliği bakımından hiç baktıkları yoktur. Her fırsatta tenkid ettiğimiz Osmanlı ekonomik politikasının en zayıf döneminde bile yıllık enflasyon %3-4'ü geçmemiştir. Şimdilerde ise, enflasyonu %30'ların altına çekmek hükümetin, ana hedefi ama ne mümkün? O, bir kere bizi takmış peşine dolu dizgin gitmektedir.

Enflasyonun kime yaradığını da yine gazeteden görelim; "Ali Koçman ekonomideki son gelişmeleri

Bir yazarın Özal'ın koltuğunun hangi gözyaşları ve ızdıraplar üzerine oturduğunu açıklayan yazısı.

uysa da
uymasa da

DEĞER Mİ BE KARDEŞİM...

Milliyet Gazetesi/Kasım 1988

Enflasyon yüzde 86.4'e çıktı. Yüzde 100'e koşuyor. Brezilya'da yaşandığı gibi yüzde 800'lere gidecek uyan şimşeklerini çaka çaka yükseliyor.

Fiyat istatistiklerinin rakamlarla bombardıman edilmiş "ruhsuz anlatımı" sistemdeki çürümeyi, belaları, kazaları, soysuzlaşmayı sergilemekte çok sağır kalıyor.

• Enflasyon yüzde 86 demek, hasta vücudu hastanede rehin tutulan çaresiz insan sayısının daha da artacağı demektir.

• Enflasyon yüzde 86 demek; işçi ve memur çocuklarının besinsizlikten fersiz gözlerle okula gitmeleri, boylarının daha da kılalacağı demektir.

• Enflasyon yüzde 86 demek; devlet memurunun rüsvetçi kâşe dönücülerine eline daha çok bakması demektir.

• Enflasyon yüzde 86 demek; daha çok aile yuvasının yıkılması, insanlar arasında sevgi, neşe köprülerinin yerini nefret, âşik yüz ve gerilimin alması demektir.

• Yüzde 86 enflasyon demek; daha çok genç kızın artist olacağı diye yola çıkıp, vücudunu para karşılığı satması demektir.

• Yüzde 86 enflasyon demek; emeği

ile geçinen milyonların daha az-giyim, daha kötü beslenme, daha az eğitim, daha kötü vücut bakımı, daha az eğlenmesiyle ortaya çıkacak, "toplumsal bir kıyım" demektir.

• Enflasyon yüzde 86 demek; esnafın sermayesinin erimesi, sanayicinin kapitalinin hükümsüzleşmesi ve dolayısıyla vergi kaçırmanın "meşru müdafaa" haline gelmesi demektir.

• Enflasyon yüzde 86 demek; insanların Piyango, Toto, atyarışı ve gazete lotaryası dörtgenine hapsolüp, alınterine saygıyı yitirmesi demektir.

• Enflasyon yüzde 86 demek; milyonlarca çiftçinin bir yıl allesiyle çabşarak yarattığı değerini haklarını yemek, ondan hırsızlık yapmak demektir.

• Enflasyon yüzde 86 demek, faizden rant elde edenlerin daha yüksek faiz istediklerini kışkırtmak, malların maliyetini yükseltmek toplumu "pahalılığa mahkûm etmek" demektir.

Bütün bu toplumsal kaza ve belalar bir kişi cumhurbaşkanı olacak diye para muslukları "hesapsız, kitapsız ve plansız" açıldığı için oluyor. Değer mi be kardeşim, insan acılanandan örülmüş bir koltukta oturmaya... İnsan eninde sonunda en kıymetli koltuğa bile kıçıyla oturuyor... N.D.

TIKANAN KAMU SÖZLEŞME GÖRÜŞMELERİ VEYA KÖR DÖĞÜŞÜ

En dayanılmaz koşullar altında, kamu işçisi yaşam kavgası veredursun Türk-İş ile Hükümet arasındaki karşılıklı atışmalar devam ediyor. İşin ilginç yanı Türk-İş'in Nisan 1988 ile Nisan 1989 beyanatları arasında hemen hemen fark yok. Her yıl aynı günlerde aynı sözleri kocakarı tekerlemesi gibi tekrarlayan Türk-İş yöneticileri işçi nezdinde olanca güvenlerini yitirmiş bulunuyorlar.

Bu arada Türk-İş'in tarihi günahı olan 30 Nisan 1988 mutabakatına sırtını dayayan Hükümet, rahatlıkla şu açıklamayı yapıyor:

"Görüldüğü gibi birkaç gündür basınımızda Türk-İş'in yeni istekleri gibi takdim edilen hususlar 30 Nisan 1988 tarihli mutabakatımızın esaslarıdır. Bu hususlar kamu işveren sendikaları tarafından hassasiyetle uygulanmaktadır.

1988 yılına ait tüm kamu kesimi toplu iş sözleşmeleri sonuçlanmıştır. 1989 yılında ise bir kısım toplu iş sözleşmeleri sonuçlanmış olup, diğerleri görüşme safhasındadır."

O gün bu anlaymayı "emeğe ihanet" olarak değerlendiren Hak-İş'in haklı kaygısı maalesef gerçekleşmiş bulunuyor.

20 Mart 1989 günü toplanan ve konuyu görüşen Hak-İş önetim Kurulu adına Genel Başkan Çelik şöyle diyor-

du: "Türk-İş ve Hükümetin karşılıklı suçmalarla tartışma ortamını alevlendirmeleri çalışana yarar sağlamaz. Ülke huzurunu ve iş barışını sağlamanın en akılcı yolu meşru prosedürün en etkin şekilde işletilmesidir."

İşte Türk-İş'in her yıl lafını ettiği mevsimlik toplu grev kararları

650 bin işçinin sözleşmesi çıkmazda Türk-İş'te grev hazırlığı

Metin İSİK locak
ANKARA, (Tercüme) - Türk-İş'te toplu sözleşme görüşmeleri çıkmazda. Bakan umut vermedi. Türk-İş kamu kesiminde çalışan 650 bin işçi için yürürlükte sözleşmelerin çıkmazda olması üzerine başvurduğu Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mükerram Teşvighi'nden de olumsuz cevap aldı. Böylece 650 bin işçinin "M. Akteleme" imzalı sözleşmesi çıkmazda kalacak.

TÜRK-İŞ BAŞKANLAR KURULU, BUGÜN "KARAR" İÇİN TOPLANIYOR

Türk-İş grevde kararlı

4 Sendika "genel grev" den, 4 sendika ise "açık grev" inden yana

Türkiye 10. Şubat 1989

Türk-İş'ten toplu grev için son uyarı

32 sendikası yöneticileri Ankara'da, Yöneticiler, "açık grev" görüşüyor

Türk-İş Genel Başkanı Necati Çelik, Ankara'da, kamu işveren sendikaları ve TSK'nin katılımıyla bir toplantıda konuşuyor. Çelik, "Bu toplantı sırasında toplu sözleşme görüşmelerinde bir anlaşma sağlanmazsa, 20 Mart'ta 650 bin işçinin toplu grev kararı çıkarılacaktır."

Türk-İş'e bağlı 32 sendikadan genel başkanlar ve temsilciler, Ankara'da toplu grev kararı görüşüyor. Çelik, "Bu toplantıda bir anlaşma sağlanmazsa, 20 Mart'ta 650 bin işçinin toplu grev kararı çıkarılacaktır."

Bu toplantıda konuşan Çelik, "Sözleşme çıkmazda olursa kesin bir şekilde karar alacağız. İnşallah da olacaktır, diyor."

Genel Yürütme Kurulu'nun, sözleşmelerde anlaşma sağlanmazsa grev kararı çıkarılacağına karar verdiğini açıkladı. Çelik, "Bu toplantı sırasında toplu sözleşme görüşmelerinde bir anlaşma sağlanmazsa, 20 Mart'ta 650 bin işçinin toplu grev kararı çıkarılacaktır."

İŞÇİNİN DİRENCİ KIRILMAK İSTENİYOR

Genel Başkan Necati ÇELİK, İskenderun ve Karabük Demir-Çelik işletmelerinde başlaması gereken grevin Bakanlar Kurulu kararıyla 2 ay ertelenmesi ve Türk-İş'e bağlı Şeker-İş, Tek Gıda-İş, Türk Metal-İş, Türkiye Maden-İş, Likat-İş ve TOLEYİS Sendikalarının grev uygulama tarihlerini 30 Mart sonrası bırakacaklarını açıklamalarını değerlendirdi. ÇELİK, açıklamasında şu görüşlere yer verdi.

"İskenderun ve Karabük Demir-Çelik işletmelerinde Bakanlar Kurulu'nun grevi 2 ay güvenceyle ertelenmesi dayanaksızdır. Serbest toplu pa-

zarlık düzenine demokratik olmayan bir müdahaledir. Bunun yanında, uzun süredir etkin grevler adı altında kamuoyunu ve çalışanları yönlendiren Türk-İş'e bağlı sendikaların grev uygulama tarihlerini 30 Mart sonrası almaları da izahı zor bir durumdur. Bıçak kemikte yaşam kavgası veren çalışanların hak arama mücadelesini "grevler politikaya alet ediliyor" gibi söylemler mi yönlendirecek? Bu ne tutarsızlıktır.

Sayın Şevket YILMAZ'ın "Bize aba altından sopa gösteriyorlar" açıklaması böylece daha da anlam kazan-

maktadır.

Hak-İş olarak kuşkuumuz odur ki, en etkin eylemleri dahi göze almış bulunan çalışanların direnci, kademeli ve planlı olarak kırılmak istenmektedir.

Her iki karar da infial uyandırıcıdır. Çalışanların geniş tepkisini celbetmiştir. Üzülerek ifade etmek isteriz ki, Türk çalışanı sevimsiz bir aldatmacayla ile karşı karşıyadır.

Hükümet mevcut anti-demokratik tavrının, Türk-İş ise uyurgezer halini hemen terketmelidir. Zira dayanılmazlık ve sabir son noktasındadır."

Genel Başkanımız Necati ÇELİK, TOBB Yönetim Kurulu Başkanı Ali COŞKUN'u ziyaret etti.

TOBB Başkanı Ali COŞKUN: Sosyal Barışı Sağlamak Zorundayız

Genel Başkanımız Necati ÇELİK; Genel Sekreter Hüseyin TANRIVERDİ, Genel Eğitim Sekreteri Salim USLU ve Genel Teşkilatlanma Sekreteri Abdulkadir İMAMOĞLU'ndan oluşan bir heyetle Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Yönetim Kurulu Başkanı Ali COŞKUN'u ziyaret etti.

Hak-İş'in faaliyetlerini takdirle izlediklerini belirten COŞKUN şöyle dedi. "Sosyal barışta en önemli unsur işçi-işveren ilişkilerinin sağlıklı yürütülmesidir. Biz çalışanın alınterinin kurumadan hakkının verilmesinden yanayız. Adaletin terazisi yok ama emeğin karşılığının adil olarak verilmesine inanmış insanlarız. Bu bakımdan işçi-işveren ilişkileri sosyal barış içinde çok önemli bir yer tutmakta. Birlik ve beraberliğe ihtiyacımız var."

Genel Başkanımız Necati ÇELİK ise yaptığı konuşmada; "Siz tahminlerin iki katı üstünde enflasyonlu bir ülkede vatandaşın istikrarını sağlama

hakkına sahipmişiniz, konusunun tartışma konusu olduğunu söylemek istiyorum. Biz Hak-İş olarak işçi-işveren kuruluşlarını görünürde farklı, esasta birbirini bütünleyen kuruluşlar olarak değerlendiriyoruz.

Katiyen birbirinin hasmı kuruluşlar olarak görmüyoruz. Nasıl ki, ruh vücudu terkedince vücut manasız kalıyorsa kanaatimce sermayeyi de emeksiz düşünemezsiniz, ruhsuz bir vücut gibi kalır."

Ankara Büyükşehir Belediye Başkan Adayı

KARAYALÇIN

KONFEDERASYONUMUZU ZİYARET ETTİ

Sosyal Demokrat Halkçı Parti Büyükşehir Belediye Başkan Adayı Murat KARAYALÇIN Konfederasyonumuz Genel Merkezini ziyaret ederek, Genel Başkanımız Necati ÇELİK, Genel Eğitim Sekreterimiz Salim USLU ve Genel Teşkilatlanma Sekreterimiz Abdulkadir İMAMOĞLU ile görüştü.

Yaklaşık bir saat kadar süren görüşmede çalışanların sorunları ele alınırken, karşılıklı görüş alışverişinde bulunuldu.

1989 Yılı'nın
Çalışanlar açısından
Değerlendirilmesi

SORUNLAR KATLANARAK 1989'A AKTARILDI

- **Hür sendikacılık önündeki engeller duradursun, serbest toplu pazarlık düzeni tıkanmıştır.**
- **Fiyatlar artarken ücretler sürekli gerilemiş, çalışanlar yoksullaşmıştır.**
- **Süper emeklilik, sözleşmeli personel uygulaması v.s. yeni huzursuzluklar...**

Temel hak ve özgürlükler ve özellikle sendikal hak ve özgürlükler yönüyle 1988 yılı ülkemiz açısından son derece olumsuz olaylara sahne olmuştur. Serbest toplu pazarlık ve hür sendikacılık tartışma konusu olmaya devam etmektedir. Uygulanan sosyo-ekonomik politikalar yüzünden çalışanların içerisinde bulunduğu koşullar dayanılmazlık noktasındadır, keza toplumsal kesimler arasındaki uçurum da kapatılmıyacak ölçüde açılmıştır.

Çalışabilir nüfusumuzun yaklaşık yüzde 20'sinin işsiz olduğu, yaşamının en verimli çağındaki bu kitleye her geçen gün artarak yeni katılımlar olduğu halde, elle tutulur köklü bir istihdam politikası yürütülemediği. Esasen satınalma gücü sürekli gerileyen çalışanlar bu kesim işverenlerce tehdit unsuru olarak kullanılmaktadırlar.

Zorunlu tasarruf, süper emeklilik ve sözleşmeli personel uygulamalarıyla huzursuzluk körüklenirken çalışanların devlete olan güveni sarsılmış bulunmaktadır.

Kalıcı ve köklü iyileştirme beklentileri, katlanarak 1989'a aktarılmış bulunmaktadır.

1989 yılı başında, Türk Çalışma Hayatının yukarıda genel olarak ifade edilmeye çalışılan sorunları, somut veriler ışığında ve ana başlıklar halinde ele alacak olursak;

HÜR SENDİKACILIK VE SERBEST TOPLU PAZARLIK DÜZENİ TIKANMIŞTIR.

1982 Anayasası'nın 51, 52, 53 ve 54'üncü maddeleri başta olmak üzere 2821 sayılı Sendikalar Kanunu ve 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanunu'nun eşitlikten uzak ve çalışanlar adına hak kaybettirici olduğu açık ve net bir şekilde ortaya çıkmıştır. Hükümet'in, yaşam koşullarının son derece gerisinde kalan ilke kararları, peşinen serbest toplu pazarlık ortamını ortadan kaldırırken, hak arama yolunun engeller, barajlar ve sınırlarla tıkalı bulunması işverenleri an-

laşılmaz bir kayıtsızlığa itmiş bulunmaktadır. Son örnekleri TOE ve SEKA grevlerinde olduğu gibi Hükümet'in vurdumduymaz tavrı grev hakkının nasıl kullanılmadığının açık göstergesidir.

Bu konuda uluslararası raporlarda Türk işçisi "dünya kuzusu" olarak ifade edilmektedir. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)'nun son raporu bu konuda son derece anlamlıdır.

Resmi ağızların grevler nedeniyle kayıp işgünü sayısının geçen yıllara oranla artmasını adeta sendikal haklarda olumlu bir gelişmemiş gibi lanse etmeye çalışmalarının dayana-

- **Yine tedbirsizlik, yine iş kazası: Boya fabrikasında meydana gelen patlamada 20 işçi öldü...**

Ülkeler	Grev Sayısı	İşçi Sayısı	Kayıp İş Günü
Kanada	741	483.870	7.133.800
Nijerya	101	28.830	224.550
Zambiya	35	5.344	8.932
Şili	41	3.900	60.700
Peru	642	238.700	2.108.400
ABD	69	533.000	11.861.000
Hindistan	1.581	1.263.900	22.119.000
Japonya	620	118.030	253.420
İspanya	914	857.900	2.280.800
Fransa	1.391	21.800	567.000
Finlandiya	1.236	589.040	2.787.500
Yunanistan	213	—	1.262.800
İtalya	1.469	3.606.700	5.643.700
İngiltere	1.074	720.200	1.920.000
Avustralya	1.687	691.700	1.390.700
Türkiye	21	7.926	234.940

ğı yoktur. Esasen bu durum, mevcut koşullarda grev yoluyla sonucu varmanın ne derece güç olduğunun, sistemin tıkalı olduğunun açık göstergesidir.

FIYATLAR ARTARKEN ÜCRETLER SÜREKLİ GERİLEMİŞTİR

19 Aralık 1983 günü Meclis kürsüsünden "... Aşırı enflasyonun olduğu her ülkede gelir dağılımı hep fakirin, dar gelirlinin aleyhine gelişmiştir. Enflasyonu %10'ların altına indirmedikçe gelir dağılımını düzeltemeyiz. Bu bakımdan, hakiki ve gerçekçi sosyal adalet anlayışına sahip hükümetimizin ilk hedefi, enflasyonla her ne pahasına olursa olsun mücadele etmektir." diyen Sayın ÖZAL'ın bu açık ve net ifadesi doğrudur, ancak ne var ki, yüzde 87,5 seviyesinde gerçekleşen enflasyonun sosyal dengeleri altüst ettiği de bir başka doğrudur.

Tahmini enflasyon rakamlarının iki katından daha yüksek gerçekleşen fiili enflasyon, toplu iş sözleşmelerinde kazanılan hakları kısa sürede yok ederken, emek kesiminin milli hasıladan aldığı payın sürekli küçülmesine de neden olmuştur.

Bu rakamlar aynı zamanda emek kesiminden sermaye kesimine büyük bir değer akışını, yani soygun olduğunu da açıkça ortaya koymaktadır.

Mevcut olumsuz yapıyı uluslara-

rası verilerle mukayese edecek olursak Türk çalışanlarının vahim hali açıkça görülecektir.

Son sekiz yıl içerisinde işçi ücret-

Ülkeler	Emeğin M.G. Aldığı Pay	Faiz-Kâr-Rant v.s.
Hindistan %	81.7 %	18.3
ABD	79.5	20.5
Kanada	74.0	26.0
Almanya	73.7	26.3
Fransa	73.7	26.3
Belçika	70.1	28.4
Portekiz	70.1	29.9
Japonya	70.0	30.0
İspanya	61.2	38.8
Cezayir	51.4	48.6
Yunanistan	49.4	50.6
Kore	48.7	51.3
Meksika	42.4	57.6
Kenya	41.9	58.1
Nijerya	27.1	72.9
TÜRKİYE	14.0	86.0

leri yaklaşık 14 kat artış gösterirken zorunlu mallarda ortalama artış 35 katın üzerindedir. İşte birkaç örnek:

İşçi kuruluşlarının tabanın talep ve beklentilerine tercüman olmak, si-

kal hak ve özgürlüklerin ve işçi ücretlerinin gelişmiş ülkelerle mukayese dahi kabul etmeyecek bir noktada bulunması son derece düşündürücüdür.

8 Yılda Nereden Nereye Geldik?

Yıllar	Ücret (Maaş)	Cumhuriyet Altını	Dolar	Mark
1980	8.940	1 tam	100	198
1988	124.148	1 çeyrek 0,75 Altın	68	121

Dileriz bu antidemokratik cendereden kurtulmak için dramatik sosyal patlamalar noktasına gelinmesin. Devlet olmanın ciddiyeti içerisinde sosyal adalet çerçevesinde bu samimi tnesbit ve uyarılarımıza kulak verilmesi samimi beklentimizdir.

	1980	1983	1986	1988
Maaş ve Ücretler	% 26,6	24,8	16,3	14,0
Tarım Kesimi	% 23,8	20,2	16,9	15,8
FAİZ, RANT, KÂR	% 49,4	54,7	66,8	70,2

SEKA GREVİ NEYE YARADI?

Geçtiğimiz aylarda kamuoyunu en çok meşgul eden toplumsal olaylardan birisi de SEKA Greviydi. Bu grev neden kaynaklanıyor? Niçin başlatıldı? Alınan sonuç nedir?

Gerekçe, işçi ücretlerinin satınalma gücünün çok zayıf oluşu, bu zayıflığın bir çırpıda kapatılması arzusuuydu. Bilindiği gibi geçen yıllarda TÜRK-İŞ ve ona bağlı sendikalar, rakipsiz olmanın verdiği rahavetle (gevşeklikle) düşük zamlara razı olup, TİS'leri imzalamaktan çekinmemişlerdir. Fakat bazı işkollarında rakip sendikaların tatminkâr zamlarla TİS imzalamaları ve 1989 yılının kongreleri yılı oluşu, beylerin huzurunu kaçırmış ve ses bırakma uğruna SEKA'yı greve götürmüşlerdir.

Dört ayı aşan grev süresince basını tekelinde tutanlar ve kağıt ithalatçıların keyfi keyifdi. İflasın eşliğindeki bir kısım holdingler dört aylık kağıt ticaretiyle yıllardır verdikleri açıkları kapatmış, düzlüğe çıktılar. Gazeteler işi, sıfır gümrüklü kağıt ithali ile bunun yüzde ikiyüzlere varan kârlarla satmaya dönüştürdüler. Bu kârları, özeld SEKA işçisinin, genelde ise Türk işçisinin sırtından sağladılar. Hiçbirinin haber sayfalarında ya da makale köşelerinde SEKA Grevini ciddi şekilde ele alan haber ve makale yazılmadı. Zira bunda çıkarları da yoktu. Olan işçilere

ve millî servetlere oldu. Devlet yüz milyarları aşan zararlar etti.

Aylar sonra imzalanan TİS'de koparılan firtınaların neden olduğunu sormaktan bizi alıkoymadı. Verilen mücadeleyle alınan zamlar ters orantılıydı. İşbaşı yapıldıktan sonrada ikiyüze yakın SEKA işçisi işinden oldu.

Sonuç nedir? Kültüre vurulan darbe, kültürsüzleşme, maddi kayıplar ve işten çıkarmalar. İşte gazete küpürleri bunun göstergesi, kârlı kim? Kağıt tacirleri ve üst düzey TÜRK-İŞ yöneticileri. Kırk bine yakın SEKA işçisi ve ailesine acaba bir teşekkür eden kaçacak mı?

130 gün süren grevden sonra İşçiler yarın işbaşı yapacak SEKA'da zarar 198 milyar

• HABER-MERKEZİ •

SEKA'da çalışan 10 bin 200 işçi, anlaşmaya varılması üzerine 130 gün süren greve yarın son vererek, işbaşı yapacak.

Türk-İŞ'e bağlı Selülöz-İş Sendikası, Mayıs ayında başlayan görüşmelerde anlaşmaya varılamaması üzerine, SEKA'ya bağlı sekiz işyerinde grev kararını 6 Eylül'de uygulamaya

İş Genel Başkanı İsmail Önal, grevin 5 Ocak Perşembe günü bitirildiğini belirterek, anlaşmaya giden yolu Başbakan Turgut Özal'ın açtığını söyledi.

Başbakan Özal'ın, perşembe günü yaptıkları bir saatlik işbaşı görüşme sırasında "verilen teklifin kabul edilmesini isteyeceğimi" bildirdiğini, "Ben yetkililere hittim. Olaya yansınak bakmalarını temin

olmak üzere, çeşitli kâğıt türleri ithalatı yoluyla karşılandı. Kâğıt ithalatına bu sürede 157 milyon dolar civarında döviz ödendiği kaydedildi.

İthal kâğıda vergi artışı

Öte yandan, Bakanlar Kurulu, daha önce Gümrük Vergisi, resim ve harçlarından muaf

SEKA işçisi, birer milyonu nasıl ödeyeceğini düşünüyor

Hak ararken borca battılar

130 gün süren grev boyunca geçirmişleri, alacakları borç paralarıyla kurduklarını söyleyen SEKA işçileri, vespeleri zammının hayati önem taşıdığından çok meraklı gözlerle bakıyorlar. "Bu para ne için geçireceğiz, borç mu ödeyeceğiz?" diyorlar.

ANAYETİMİZ

SEKA'da 4 Eylül'de başlayan grev, 130 gün sürdü. Bu süre boyunca işçiler, maddi olarak büyük zarar gördü. İşçilerin borçları, grev süresince arttı. İşçilerin borçları, grev süresince arttı. İşçilerin borçları, grev süresince arttı.

İşçilerin borçları, grev süresince arttı. İşçilerin borçları, grev süresince arttı. İşçilerin borçları, grev süresince arttı.

Baştarafı 12. Sayfada

lasyonun faturası işçilere ve sair ücretlilere ödetilmemelidir.

5- İşçi kesiminin zam talepleri, enflasyonun körükleyicisi olarak gösterilmemelidir. Zira bugün en emek yoğun işkolunda bile emek ücretinin, maliyete etkisi ancak %11 kadardır. Bu nisbet daha da düşmektedir. Oysa üretilen mallardan emeğinin hakkını tam olarak almaya en layık kesim; ücretli kesimdir.

6- Şu anda millî gelir, yaklaşık yüz trilyon olarak tahmin edilmektedir ve kişi başına cârî fiyatlar üzerinden isabet eden

gelir miktarı yaklaşık 1.820.000 TL.'dir. 4 nüfuslu bir ailenin payı 7.280.000- TL. olmaktadır. Oysa bu ailenin brüt ücret üzerinden geliri 1988'de ancak yıllık 1.828.000 TL.'dir. Net yıllık geliri ise 1988'de 1.207.000 TL.'dir. Külfet-nimet dengesi açısından konu tamamıyla dengesizlik taşımaktadır. Bunun giderilmesi gerekir.

7- Millî gelir açısından ücretlilerin aile nüfusu ile fert başına düşen pay hesaplanırsa 15 milyon 1.820.000. TL. = 27 trilyon 300 milyar yekün teşkil ediyor. Oysa şu anda bu gruba isabet

eden miktar ancak 15 trilyon lira etmektedir. Şâyet 100 trilyon liralık bir pastanın, üçte birinin ücretliler kesimine (15 milyona) gerçek olarak isabet etmesi düşünüülüyorsa çalışanlar grubuna kişi başına 1989 yılı başındaki birim fiyatlarıyla brüt en az 300 bin TL. artış olmalıdır. Bu takdirde orta direk ancak orta seviyede bir hayat standardına kavuşabilir.

İnsan, ekonominin ve kârlılığın basamağı yapılmamalı, araç değil amaç olarak düşünülmelidir.

24 OCAK KARARLARI VE "ZAFER VEYA HIÇ" DİYECEK BİR DOST YOK MU?

Evet bundan tam 9 yıl önce TC Devletinde ekonomik alanda önemli bir kısım kararlar alındı. Bunlar alındığı tarihin adıyla "24 Ocak Kararları" şeklinde anılır. Bu ekonomik istikrar tedbirlerinin sonuçları, her sene-i devriyesinde gündeme getirilir, lehte ve aleyhte görüşler açıklanır, böylece kalır. Tedbiri alanlar hatalarını kabul etmediklerinden yollarına devam ederler. Pek tabii dostlarının desteğiyle. Muhalefetin tenkidlerine hiç kulak asılmaz. Zira muhalefetin görevi tenkiddir, zihniyeti onlarda hâkimdir.

Önce başlıktaki tarihi sözün, söyleniş sebebine bir bakacak olursak. Büyük İskender, fetihlerine fetihler katar ve ta Pencâb ovalarına kadar gider. Ardında ölümler, yakılan-yıkılan yerler... Bu fetihleri nasıl bulduğunu, yanındaki filozof Diyojen'e sorar. O da "Zafer veya hiç" şeklinde cevap verir. Öyle ya yapılan ne, getirilen ne? Öldürülenin veya yıkılanın yerine bir yenileri ve daha iyileri konulmadıktan sonra zaferlerin ne anlamı var? "Zafer veya hiç".

Bizim "24 Ocak Kararları" da büyük iddialarla alınmış, ekonomik istikrarı sağlamaya yönelik önlemlerdi. Fakat dokuz yıl sonraki manzara nasıldı? denilirse en iyi cevabı yine kamuoyunun dili sayılan gazetelerde bulacağız galiba. İşte bazıları.

"Yirmidört Ocak, Ocakları Söndürdü", "24 Ocak Koca bir hiç, Vaatler tutmadı, refah artmadı" "İstikrar tedbirleri 9 yılını doldurdu, Vatandaşın belâ hâlâ bükük, Ekonomi ise tam düzlüğe çıkamadı, 24 Ocak şokundan kurtulamadık, 9 yılda kâğıt fiyatları 106 misli, odun 80, pirinç 42, toz şeker 43, ekmeğe ise 41 misli pahalandı."

"24 Ocak 1980'den, 24 Ocak 1989'a fiyat artışları erken ihtiyarlatıldı."

"Operasyon ekonomik krizleri çözemedi. 24 Ocak 9 yaşında. Kaybolan dokuz yıl"

"Özal, 24 Ocak'ın sonucu daha iyi olabildi" vs vs.

Görülüyor ki, ekonomik ve siyasi düşünce yelpâzesinin en sağından en soluna kadar her kesimde yer alan gazeteler ve yayınlarının birleştikleri tek nokta; 24 Ocak 1980 kararlarının başarısızlığıdır. Sanki bu konuda konsensus hasil olmuştur. Öyle olunca bu hatalı yolda hâlâ ısrar nedenidir? İşte başarısızlığın rakamlarla mukâyeseli görünümü

Amaç enflasyonu önlemek değil miydi? Evet oysa 1980'de enflasyon %75,1 idi.

1989'da %75,8 ne fark var?

Dış borç 1980'de 15,6 milyar dolardı

1989'da 37,4 milyar dolar, çok fark var. vs. vs.

O halde IMF ile Dünya Bankasının öncülüğünde ve onların direktifleri doğrultusunda uygulanmakta olan bu kokuşmuş kapitalist ekonomi politikasından vazgeçmenin yolları araştırılmalıdır. Hâp Japon ve Güney Kore modeli diye diye bizim samuraylarımız yok edilecektir. Zira milli gelire büyük katkıları olan işçilerimizin ve çiftçilerimizin 1980'de ve 1989'da milli gelirden aldıkları paylara bir baktığımızda dengesizliğin ne seviyeye ulaştığı gayet rahat görülür.

Şu tabloya göre sermaye kesimi lehine, milli gelirden pay almada önemli bir gelişme söz konusudur. Buna mukâbil ücretlilerin ve çiftçilerin paylarında büyük bir düşüş vardır. Bizde sermaye çevreleri

dediğimiz yani kazancı kâra, falze ve kıraya, bir başka deyimle sermaye gelrine dayanan kesim ise genel nüfusumuzun %7,5-8 civarında bir orandır. Oysa diğer iki kesim nüfusumuzun %92'sini teşkil etmektedir. Bazı kaynaklara göre; 1988 yılı milli geliri yaklaşık 100 trilyon liradır. Bu gelir anılan üç sınıf arasında 1980 ve 1989'daki pay oranlarına göre paylaştırıldığında ekonomik çarpıklık gayet bâriz bir şekilde ortaya çıkacaktır. Şöyleki;

İşçi-Memur 1980'ne göre 23,87 trilyon lira pay alabilecekken bu payı 15 trilyon liraya düşüyor. Sermayenin payı ise 1980 göre 49,47 trilyon lira olması gerekirken 70 trilyon liraya çıkıyor.

Şayet bu güdümlü ve uzaktan kumandalı ekonomi politikası bu şekilde sürdürülürse karşılaşılacak mâli kriz; Orta ve Güney Amerika ülkelerinden daha beter olacağı gibi sosyal ve ahlâki krizlerin ise ne boyutlara ulaşacağını kestirmek için kâhin olmaya gerek yoktur. Görünen köy kılavuz istemez. Ama başlığımızdaki sözü söyleyecek bir dost filozofa ihtiyac var gâliba.

24 Ocaktan bu yana değişen göstergeler

	24 Ocak 1989	24 Ocak 1989	fark (%)
İhracat (milyon \$)	2.910	10.162	249
İthalat (milyon \$)	7.909	12.837	62
Dış Ticaret açığı (milyon \$)	4.999	2.675	-40
Toplam dış borç (milyon \$)	16.222	37.411	130
Orta-Uzun vadeli (milyon \$)	13.722	28.849	110
Kısa vadeli (milyon \$)	2.500	8.562	242
Gaz (litre)	10	572	5.620
Tüpgaz (12 kg.)	125	6.000	4.700
Gazete (ad.)	5	400	7.900
Filtreli sigara	15	600	3.900
Ekmeğe (kg)	15,6	625	3.906
Çay (Kamelya kg.)	100	3.500	3.400
Ayçiçek yağı (kg.)	35	2.000	5.614
Beyazpeynir (kg.)	155	6.000	3.770
Telefon jetonu (küçük)	5	150	2.900
İstanbul banliyö treni	2,5	200	7.900
Cumhuriyet Altını	10.532	164.500	1.461
24 ayar külçe altın	1.543	24.800	1.507
ABD Doları	89	1.870	1.996

ENFLASYON

İTO ücretliler geçinme En. 75,1 75,8

AŞGARI ÜCRETLİ NE KADAR ÇALIŞMAK ZORUNDA?

1 kg. ekmeğe için	1 s. 09 dk.	1 s. 48 dk.
1 kg. et için	17 s. 11 dk.	17 s. 20 dk.
1 kg. zeytin için	10 s. 58 dk.	17 s. 20 dk.
1 kg. beyazpeynir için	12 s. 26 dk.	17 s. 20 dk.

MİLLİ GELİRDEN ALINAN PAYLAR NASIL DEĞİŞTİ? (%)

Ücret-maaş	23,87	15
Tarım	26,66	15
Kâr-falz-rant	49,47	70

NOT: İhracat ve ithalatta 1988 rakamları 1 aylıktır. Toplam dış borçta 1988 rakamları Maliye ve Gümrük Bakanlığı'nın "1988 Yıllık Ekonomik Rapor"unda alınmıştır. 1988'in ilk yarısını kapsamaktadır.

ÇALIŞMA HAYATINA İLİŞKİN ULUSLARARASI KURALLAR VE TÜRKİYE

Av. Mecit ZEREN

Öz Gıda-İş Sendikası
Hukuk Müşaviri Mecit ZEREN

Giriş: Ülkemiz 1 Ocak 1988 tarihi itibarıyla sayısı 166'ya ulaşan Uluslararası Çalışma Örgütü Genel Konferansınca kabul edilen sözleşmelerden yalnızca 28'ini onaylamıştır. Her ne kadar bir ülkenin salt onayladığı sözleşme sayısına bakarak ulusal düzenlemesinin uluslararası kurallara uygunluğu konusunda genel ve kesin bir yargıya varmak ilkece doğru olmazsa da, AT'a giriş çabaları içinde olan ülkemizin Avrupa Konseyi üyesi ülkeler arasında İrlanda ve Malta'dan sonra enaz sözleşme onaylayan üçüncü ülke olması ve sürekli eleştirilmesi belirli bir kanaatin oluşması için yeterlidir. Bu değerlendirmeyi AT ülkeleri için yapacak olursak topluluğun en az sözleşme onaylayan ülkesi Lüksemburg'un ancak yarısı kadar, AT ortalamasında ise 1/3'ünden az bir oran bulunur.

Onay sayısının düşüklüğü kural olarak çalışma koşullarının kötülüğü anlamına gelmekle birlikte, bunun ulusal düzenlemelerin uluslararası kurallara uyarlanması konusundaki duyarlılığın ve üyelikten kaynaklanan Uluslararası sorumluluğun bir ölçütü olduğu kuşku götürmez.

Sendikal Haklara İlişkin Sözleşmeler ve Türkiye:

İLO sözleşmeleri arasında sendikal hayatı ilişkin 7 sözleşme bulunmaktadır. Ülkemizin onayladığı sözleşme sayısı ise 2'dir. (Bunlar Tarım İşçilerinin Dernek Kurma ve Birleşme Hakkına Mütteallik 11 sayılı ve Teşkilatlanma ve Kollektif Müzakerre Hakkı Prensiplerinin uygulanmasına müteallik 98 sayılı Sözleşme'dir.) Belirtilen 7 sözleşmeden 87 sayılı sözleşme taşıdığı özel önem nedeniyle AT ülkeleri çerçevesinde bakıldığında ülkemiz dışında tüm ülkelere onaylanmış olduğu görülür. AT için atılması gere-

ken önemli adımlardan birisi de 87 sayılı sözleşmenin onaylanması olmaktadır.

ULUSLARARASI KURALLARA

AYKIRI DÜZENLEMELER

ANAYASA'DAKİ AYKIRI

KURALLAR:

- İşçi sendika ve üst kuruluşlarında yönetici olabilmek için enaz on yıl biffil işçi olarak çalışmış olma koşulu arayan kural (m. 51/6)

- Sendikaların siyasal amaç gütmemesini, siyasal faaliyette bulunmasını, siyasi partilerden destek görmesini ve onlara destek olmasını, demeklerle, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve vakıflar bu amaçlarla ortak hareket etmesini yasaklayan kural (m. 52/1)

- Grev yasaklarında ve grevin ertelendiği durumlarda ertelemenin sonunda uyumsuzluğun Yüksek Hakem Kurulunca çözülmesini öngören kural (m. 54/4).

- Grev hakkını güvence altına almakla birlikte kullanımını önemli kısıtlamalara bağlayan, dayanışma grevlerini genel grevleri, verim düşürmeyi amaçlayan işi yavaşlatmaları ve diğer direnişleri yasaklayan kural (m. 54/7).

2821 SAYILI SENDİKALAR

KANUNUNDAKİ AYKIRI

KURALLAR

- İşyeri temeline göre işçi sendikaları kurulmasını yasaklayan kural (md.3)

İşçi sendikası yada konfederasyonlarının genel kurul dışındaki zorunlu organlarına seçilebilmek için enaz on yıl filen çalışmış olma koşulu arayan kural (m. 14/14)

- Genel Kurul dışındaki organlara (Yönetim, denetleme ve disiplin kurullarına) seçilenlerin Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt yasasının çeşitli maddelerinde (m. 68.70.77. ve 79) sayılı suçlarından biri ile mahkum olmaları durumunda görevlerinin kendiliğinden sona ermesini öngören kural (m. 9/Son)

- 8 Haziran 1965 tarih ve 625 tarih ve 625 sayılı Özel Öğretim kurumları yasasına bağlı okullarda öğretmenlik yapanların sendikalara üye olmamasını ve sendika kuramalarını öngören kural (m. 21/5).

- Sendika üyeliğinin emeklilikle sona ermesini öngören kural (m. 25/son)

- Federasyonlar kurulmasına olanak vermeyen ve Konfederasyon kurulmasını "değişik işkollarında en az beş sendikanın bir araya gelmesi" koşuluna bağlayan kural (Md 2/Son)

- Sendika kurucusu olabilmek için, Toplu İş Sözleşmesi Grev Lokavt Yasası'nın 68-70-77 ve 79. Maddelerine göre hüküm giymemiş olma koşulunu öngören kural (md. 5).

- Sendika yöneticiliği süresini ve yeniden seçilme hakkını kısıtlayan kural (Md 9/5)

- Sendika yöneticiliğinin kamu yönetiminde görev almakla kendiliğinden sona ermesini öngören kural (Md. 9/6)

- Sendika organlarındaki görevin emeklilikle sona ermesini öngören

kural (Md 25/Son)

- Noter önünde tek tek yapılan kimlik saptaması ve işçinin imzasının onaylanması ile gerçekleşen çekilmenin ancak notere başvurma tarihinden itibaren üç ay sonra geçerli olmasını öngören kural (Md 25/2)

- Uluslararası işçi ve işveren kuruluşlarına üyeliği, idari ön denetim sistemine bağlayan kural (Md. 28)

- Sendika özgürlüğünü zedeleyen ayırıcı eylemlere karşı "eksiksiz" bir korumu sağlamayan kural (Md 31).

- Sendika ve Konfederasyonlar için genel siyasal etkinlik yasağı öngören kural (Md 37/2)

- Devlete (Maliye ve Çalışma Bakanlıklarına) Sendika ve Konfederasyonlar üzerinde idari ve mali denetim yetkisi tanıyan ve denetlemede yönetim ve işleyişin gelir ve giderlerin, gelir ve giderler ile ilgili olarak yetkili organlarca alınan kararların kanun tüzük ve genel kurul kararlarına uygun olup olmadığının incelenmesini öngören kural (Md 47).

- Sendika yöneticilerinin belirli suçlardan mahkum olmaları durumunda, sendikanın kapatılmasına olanak veren kural (Md 52/2)

**2822 SAYILI TOPLU İŞ
SOZLESMESİ GREV VE LOKAVT
KANUNUNDAKİ AYKIRI
KURALLAR**

- Toplu İş Sözleşmesi bağtlama yetkisi için iki aşamalı çoğunluk koşulu öngören kural (md. 12).

- Her yeni toplu sözleşme pazarlığı için idari yetkililerden bir izin elde etme zorunluluğu öngören kural (13-14).

- Siyasal grevleri, genel grevleri, dayanışma grevlerini, işi yavaşlatmayı, verimi düşürmeyi ve diğer direnişleri yasaklanan kural (Md. 25/3).

- Grev hakkı açısından olağanüstü haller ve sıkıyönetim halinde uygulanacak hükümleri saklı tutan kural (Md 31/2)

- Yasal grevin belirli nedenlerle Bakanlar kurulunca ertelenmesini ve erteleme süresi içinde çözülemeyen uyuşmazlığın Yüksek Hakem Kurulunca çözümlenmesini öngören kural

(Md. 33-34-52).

- Grev yasağının bulunduğu işler ve yerlerdeki uyuşmazlıkların Yüksek Hakem Kurulu'na çözümlenmesini öngören kural (Md. 49-30 ve 52-55)

- Grev eylemleri nedeniyle onsekiz ay hapis cezasına varan cezai yaptırımlar uygulanmasını ve yineleme durumunda yaptırımların üçte birden yarıya kadar arttırılmasını öngören kurallar (Md. 72 ve 81).
Anayasa

- İşçilerin ve işverenlerin aynı zamanda birden fazla sendikaya üye olamamalarını öngören kurallar (Md

masına olanak vermeyen kural (Md 2)

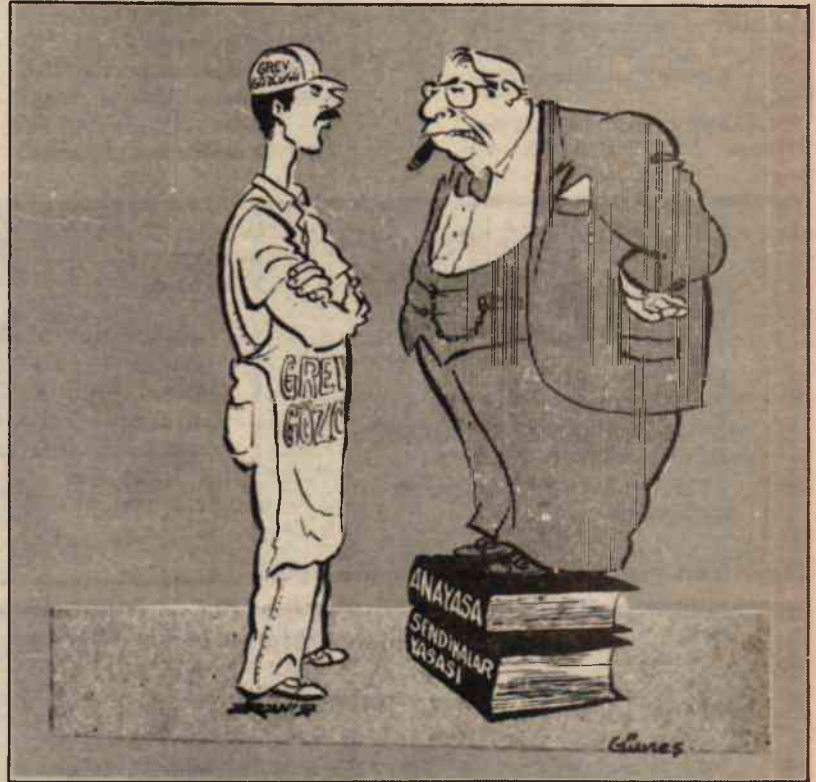
- Toplu pazarlık düzeyini sınırlandıran Kural (Md 3)

- Toplu İş Sözleşmesinin Bakanlar kurulunca teşmil edilmesine olanak veren kural (Md. 11)

- Yasal Grev kararı alma yetkisini, salt toplu iş uyuşmazlığının tarafı olan işçi sendikasına tanıyan düzenleme (Md 27/2)

- Grev yasağı bulunan işleri ve yerleri "Temel Hizmetler" kavramıyla bağdaşmayacak biçimde geniş tutan kurallar (Md 29 ve 30)

- Yasal bir grevin, işyerinde uygu-

51/5).

- Sendikalar üzerinde devletin idari ve mali denetimine yer veren, Sendikaların gelirlerini amaçları dışında kullanmamasını ve tüm gelirlerini Devlet Bankalarında muhafaza etmesini öngören kurallar (Md. 52/3 ve 4).

- Grev esnasında grev ekatlan işçilerin ve Sendikaların kasıtlı ve kusurlu hareketleri sonucu grev uygulanan işyerinde sebep oldukları maddi zarardan sendikayı sorumlu tutan kural (Md. 51/3).

Sendikalar Kanunu

- İşçi ve işveren Konfederasyonlarının toplu iş sözleşmesine taraf ol-

lanmaması kararıyla sonuçlanan grev oylamasında, zorunlu hakeme başvurma olanağı tanıyan düzenleme (Md. 35 ve 36).

- Grevci işçilerin kasıtlı ve kusurlu eylemleriyle işyerinde neden oldukları maddi zarardan sendikaların sorumlu olmasını öngören kural (47/4)

- Grev gözcüleri ile ilgili düzenleme (Md 48).

- Yaptırımların ağırlığı ve orantısızlığı

- Diğer Düzenlemeler

- Serbest bölgeler kanunu

- Sözleşmeli personel kanunu uygulaması

SENDİKALARIMIZDAN HABERLER

ÖZDEMİR-İŞ'TEN İLERİ KAZANIMLAR

Sendikamız ile MESS-İşveren Sendikası arasında 4 OCAK 1989'dan bu yana devam eden KAMU İşyerleri ile ilgili GRUB T.İ. Sözleşmesi 08.3.1989 günü anlaşmayla sonuçlanmıştır. 4.500 işçiyi ve 8 işyerini kapsayan GRUB T.İ. Sözleşmesi, 1.1.1989 tarihinden itibaren yürürlüğe girecektir. Bu T.İ.S. ile 1. yıl ortalama çıplak ücretlere % 130 ücret zammı, 2. yıl % 60 + Enflasyon + 3 Refah Payı zammı sağlanmıştır.

Yakacak Yardımı: 5.500- TL'den: 1. yıl 37.500-TL'ye 2 Yıl

43.750-TL'ye
Bayram Parası: 20.000-TL'den
100.000-TL'ye
İzin Parası: 24.000.- TL'den
150.000-TL'ye çıkartılmıştır.
Bu T.İ. Sözleşmesi uygulanacak işyerleri aşağıdadır.

Elazığ karayolu 9. km. MALATYA adresinde kurulu MAK-SAN Malatya Makina Sanayi A.Ş. İşyeri İşverenliği ile 1.8.1988 tarihi itibarıyla yinelen-

mesi gereken T.İ. Sözleşmesi uzun bir tikanıklık döneminden sonra işçiler üç kategoride değerlendirilerek, %106, %112, %118 ücret zammı ile Sözleşme bağitlanmıştır. Yine Grev eşliğinden dönen Manisa da kurulu TASAŞ İşyeri işçileri adına %134'lere varan ücret zammı ile Sözleşme bağitlanmıştır.

Yine bir kamu işyeri olan T.M.O. işverenliği ile Sendikamız arasında %130'lara varan Sözleşme imzalanmıştır.

Grub Toplu İş Sözleşmesinin Uygulanacağı İşyerleri

- 1- TÜMOSAN A.Ş.
- 2- TEMSAN A.Ş. GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
- 3- TEMSAN OYKAF A.Ş.
- 4- TEMSAN TÜRBİN VE GENERATÖR FAB.
- 5- TESTAŞ A.Ş. GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
- 6- TESTAŞ ANKARA TESİSLERİ
- 7- TESTAŞ A.Ş. AYDIN TESİSLERİ
- 8- GERKONSAN A.Ş.

1989 YILI İÇERİSİNDE YAPILAN ŞUBE KONGRELERİ

KAYSERİ ŞUBE KONGRESİ

Tarih: 8 OCAK 1989

ŞUBE BAŞKANI : Yunus DEĞİRMENCI
ŞUBE SEKRETERİ : İsmail KAÇAR
ŞUBE MALİ SEKRETERİ : Şükrü ŞÜKRAN

YÖNETİM KURULU ÜYELERİ:

Osman TOK
Fevzi SELVİ
Süleyman ORHAN
Osman ÖCAL
Mükremin BOZAT
Dursun YILMAZ

KONYA ŞUBE KONGRESİ

Tarih: 15 OCAK 1989

ŞUBE BAŞKANI : Mehmet ÇINAR
ŞUBE SEKRETERİ : Ali ÖNSARI
ŞUBE MALİ SEKRETERİ : Ali BAYRAKÇI3

YÖNETİM KURULU ÜYELERİ:

Fazlı DURAN
Metin ŞENTÜRK
Mustafa UYGUN
Hüsamettin AKAR
Mustafa KARATAŞ
Mehmet ALADAĞ

TOE GREVİ BAŞARIYLA SONUÇLANDI

T.O.E.- Türk Otomotiv Endüstrisi
Grevdeki İşçi Sayısı: 419
Grevin Başlangıç Tarihi : 15 AĞUSTOS 1988

Grevin Bitiş Tarihi : 15 ŞUBAT 1989
Grev Anında Kaybolan İş Günü: 160 gün
Grev Anında Kaybolan İş Saati: 960.000 Saat

15 AĞUSTOS 1988'de başlayan Grev İşyerlerindeki işçilerin saat ücretlerine %65 + 361 TL. zamları son bulmuştur.

ÖZ GIDA-İŞ'TEN YENİ GREVLER

Öz Gıda-İş Sendikası Genel Teşkilatlanma Sekreteri Ağâh KAFKAS: "Mensubu olmakla kıvanç duyduğumuz Hak-İş Konfederasyonumuz sarsılmaz ilkeleri doğrultusunda grevimizi sonuna kadar sürdüreceğiz."

Çukurova Gıda Sanayii A.Ş. (Schweppes) ile Öz Gıda-İş Sendikası ile yaklaşık 8 aydır sürdürülen ve İstanbul ve İzmir işyerlerinde 200 civarında çalışanı ilgilendiren toplu iş sözleşme müzakerelerinde anlaşma sağlanamaması üzerine 15 Mart 1989 günü İstanbul'da 17 Mart 1989 günü ise İzmir'de grevler başlatıldı.

Çalışanların tamamının coşkulu katılımıyla başlayan grevlerin "insanca yaşamdan başka amacı" olmadığını belirten Genel Teşkilatlanma Sekreteri Ağâh KAFKAS, konuşmasında şöyle dedi: "Öncelikle bu her türlü övgünün üzerinde birlikteliğinizi selamlar, her birerlerinizi ayrı ayrı kutlarım.

Bütün bu olumsuzluklara karşın Sendikamızı iyimser ve makul yaklaşımları sonuç vermemiş bulunmaktadır.

Mensubu olmakla kıvanç duyduğumuz Hak-İş Konfederasyonumuzun temel prensipleri ve sarsılmaz ilkeleri doğrultusunda;

Dayanılmaz ekonomik koşullar

altında yaşam kavgası veren bizler, en doğal haklarımız olan demokratik ve insanca yaşamamızı sağlayacak ekonomik haklarımızı alıncaya kadar grevimizi sonuna sürdüreceğiz.

Başarmak tek seçeneğimizdir.

Yaşasın özgürlük-barış ve ekmek kavgamız.

Ne mutlu grevin onurunu yüreğinde hissedenlere..."

Hak-İş Dergisi olarak, Grevci işçileri canı gönülden kutlar, başarılar dileriz.

MÜCADELE BAŞLIYOR

Tabanın sesini her aşamada kendine rehber edinen Öz Gıda-İş Sendikası, daha önce bütün üyelerinden "bilgi anket formları" yoluyla taleplerini belirlemişti. Bu bilgiler çerçevesinde, 7-8-9 Ocak 1989 tarihinde bütün işyerlerinden temsilcilerin katılımıyla TİS taslak komisyonları çalışarak taslağa son şeklini verdi. Sonuna kadar mücadele konusunda görüş birliğinde olduğu açıklandı.

Ayrıca ülke genelinde bir plan dahilinde yoğun eğitim faaliyetleri sürdüren Öz Gıda-İş Sendikası çalışmalara katılanlara eğitim semineri düzenleyerek en yetkili ilim adamlarının katılımıyla mücadelede bilinçli ve kararlı hareketin sağlanması yolunda önemli bir hizmeti yerine getirmiş oldu.

Devamı Sayfa 31'de

ÖZ İPLİK-İŞ SENDİKASI

SÖKE SÖKE HAK ALIYOR

LEVENT TEKSTİL GREVİ

Sendikamız ile Levent Tekstil-Sanayi ve Ticaret A.Ş. yetkilileri arasında 13 Haziran 1988 tarihinde başlayan 2. dönem toplu iş görüşmeleri işveren vekillerinin katı ve duyarsız yaklaşımları sonucu uyuşmazlıkla neticelenmiş, arabulcu safhasında da sonuçlanmamıştır.

Sendikamızın tüm olumlu yaklaşımlarına rağmen işveren, üyelerimizin hakkını vermeye yanaşmamıştır. Resmi arabulucu raporundan sonra Tarsus'da işçilerle bir dizi toplantı yapılmış işverenin grev kırıcılığı çalışmaları boşa çıkartılmıştır.

İflas istenmiş birşyerinde greve gitmenin riskini göze alan Sendikamız Genel Yönetim Kurulu, yaptığı çalışmalar ve değerlendirmeler sonucunda greve gitmekten başka çıkar yol bulamamıştır. Nitekim grev 29 Kasım 1988 tarihinde işçilerin tümünün katılımıyla başlatıldı.

Bu şartlar içinde iş veren greve ancak 8 gün dayanabildi.

Hak-İş Genel Başkanı, Sayın Necati ÇELİK'in işveren tarafından devreye sokulması sonucunda grev 6 Aralık 1988 tarihinde işçinin sevincini simgeleyen büyük coşkuyla sona erdi.

Greve başlamadan önce komik ücret zamları veren işveren Çukurova'da tekstil işçisinin alabileceği en iyi ücret ve sosyal

Levent Tekstil ve İnceler boyacılık grevleri başarıyla sonuçlanırken işkolunun en ileri sözleşmeleri imzalandı.

10 Bin üyeyi kapsayan grup sözleşmesi çalışanlarca memnuniyetle karşılandı.

Teşkilatlanma çalışmaları süratle devam ediyor. Tekstil işçisi Öz İplik-İş saflarına koşuyor.

zammı vermek zorunda kaldı.

Levent Tekstil Fabrikasının yemekhanesinde yapılan imza törenine katılan işçiler, ücret ve sosyal yardımlardaki artışlar açıklandığı anda, yoğun sevgi gösterilerinde bulunarak, Necati ÇELİK, Yusuf ENGİN ve Mustafa ŞAHİN'i uzun süre alkışladılar.

Sendikamızın 412 işçi adına imzaladığı toplu iş sözleşmesiyle şu haklar kazanıldı. 1 Ağustos

1988 tarihi itibarıyla yürürlüğe girecek olan artışlar: 1. yıl ücret zammı % 70 + 55.000.TL. 2. Yıl için ise % 60-20.000. TL. verilecek. Ayrıca yılda 4 maaş tutarında ikramiye 50.000.-TL. bayram harçlığı, 30.000.-TL. her ay için yakacak yardımı. ve 20-30-60 bin TL. tahsil yardımı belirlenerek sosyal haklarda % 400 ile % 700 arasında artış sağlanmıştır.

İNCELER BOYACILIK GREVİ

İnceler boyacılık San. A.Ş.'de İstanbul'da 25.10.1988 tarihinde başlayan grev 21.11.1988'de toplu iş sözleşmesinin imzalanmasıyla sona erdi.

Greve aşamasında işçilerin, tüm yasal zorluklara rağmen birlik ve beraberlik örneği gösterdiği ve sendikasıyla birlikte bu grevi başarıyla yürüttüğü, sonuçta galip tarafın çalışan emekçi olduğu bir kez daha ispat edilmiş oldu.

Yapılan bu sözleşmeyle üyele-

ÖZ SAĞLIK-İŞ SENDİKASI ÇİĞ GİBİ BÜYÜYOR

- Yıllardır ezilen, yokluk ve sefalete mahkum edilen sağlık işçisi Öz Sağlık-İş'e koşuyor.
- Yüzde 10 sorunu yok. Hedef SSK Hastanelerinde ve Sıtma Savaşlar da yüzde 51'i sağlamak.
- Genel Başkan Ersin CENGİZ; "Yeni sözleşmeleri en güzel şekilde Öz Sağlık-İş'in imzalayacağından kimsenin kuşkusu olmasın."

Türk çalışma hayatının en geç ve çığ gibi büyüyen işçi Sendikası Öz Sağlık-İş, çok kısa bir süre içerisinde büyük bir atılımı gerçekleştirerek sağlık işçisinin büyük tevccühünü kazandı.

Yıllardır işçiden kopuk, yüz kızartıcı sözleşmelere imza atan Sağlık-İş panik içerisinde. Eğitim faaliyetleri

hatta yeni yayınlar yoluyla kaybettiği itibarını kazanmanın zoraki gayreti içerisinde. Ve hatta sansasyonel takdiklerle komik durumlara dahi düşüyor. Örneğin, bölgesel toplantılara sağlık işçisinin sorunlarını tartışmak üzere Öz Sağlık-İş yetkilileri yerine Hak-İş Konfederasyonu yetkililerini çağırması ve Öz Sağlık-İş'in bir basın toplantısıyla Ocak-1989 istatistik-

lerinde yer almayacağını kamuoyuna duyurmasına rağmen "Tek Yetkili Sendika" olarak kendilerini avaz avaz ilan etmeleri içerisinde buldukları şaşkınlığın açık göstergeleridir. Tabii bütün bu yalanlar Temmuz 1989 istatistikleriyle ortaya açık açık dökülmektedir.

Öz Sağlık-İş Genel Başkanı Ersin CENGİZ yaptığı açıklamada "Korkunun ecele faydası yoktur. Yiğit Sağlık İşçisi Öz Sağlık-İş bünyesinde çığ gibi gelmektedir. ağalar saltanatı son bulacak, çileli sağlık işçi ismi Öz Sağlık-İş'in imzalayacağı ileri sözleşmelerle insan onuruna yaraşır bir yaşama kavuşacaktır." dedi.

rimiz 1. Yıl, % 100-20.000.-TL 2. Yıl, % 60+25.000.-TL. ücret zammı yapıldı.

Ayrıca, sosyal yardımlarda, 75 bin TL. evlenme yardımı, 35-55-80- bin TL. tahsil yardımı, 50-60- bin TL. izin parası ardımı, her ay 6 Kg. Çay, 10 Kg. Şeker yardımı, her ay 35. bin TL. yakacak yardımı, 50. bin TL. bayram harçlığı giyim ve ayakkabı yardımı, belirlenerek sosyal yardımlarda yaklaşık % 350 ile % 750 arasında artış sağlanmış oldu.

GRUP SÖZLEŞMESİ

Sendikamız ile İşverenler Sendikası arasında yaklaşık 3 aydan beri devam eden 12. dönem toplu iş sözleşmesi müzakereleri sona erdi.

Sendikamız ile işverenler Sendikası arasında imzalanan bu toplu iş sözleşmesi ile işçilerimi-

zın çıplak ücretlerine:

1. Yıl için % 65 + 55.000.-TL.
2. Yıl için % 60 + 15.000.-TL. zam yapılmıştır. Ayrıca sosyal yardımlarda % 100 ile % 850'ye varan oranlarda zam yapılmıştır.

Yaklaşık 3 aydan beri, Sendikamız ile Tekstil İşverenler Sendikası arasında devam eden 12. dönem toplu iş sözleşmesi müza-

kereleri anlaşmayla neticelendi.

Tekstil iş kolunda üye 10 işyerinde çalışan yaklaşık 10 bin üyemizin yararlanacağı toplu iş sözleşmesi, Sendikamız Genel Başkanı Yusuf ENGİN ile Tekstil İşverenler Sendikası Yönetim Kurulu Başkanı Halit NARİN başkanlığındaki heyetler tarafından imzalandı.

HİZMET-İŞ'TEN BAŞARILI TİS'LER

Sendikamız başta belediyeler olmak üzere 28 nolu işkolunda 1988 yılında Toplu İş Sözleşmeleri yenilemek için hayli yoğun bir çalışma ile geçirdi. Başta ŞANLIURFA, MANİSA, KASTAMONU, ADIYAMAN, MUSTAFAKEMALPAŞA, İSLAHİYE, KARAMAN, YOZGAT, VEZİRKÖPRÜ, REYHANLI ve NİZİP gibi belediyeler olmak üzere 100'e yakın işletme ve işyerinde çalışan 10.000 civarında işçiyi kapsayan Toplu İş Sözleşmelerini yeniledi.

Adı geçen işletmeler ile Toplu İş sözleşmesi yenilenen diğer işyerlerinde çalışan işçilerimizin ücretlerinde % 10' ile % 350'ye varan ücret zammı ve sosyal haklar sağlandı.

ÖRGÜTLENME

Sendikamız Afyon, Nizip, Geben, Başçıtlık, Kemalpaşa, Mutki, Alaşehir, Alikahya, Yuvacık, Gündoğdu, Gümüşova, Doğanbey, Balcılar, Süadiye, Beyoğlu, Türkoğlu, Çiğdemli, Tatkavak ve Çavuş Belediyelerinde çalışan toplam 2256 kişiyi örgütlemiş olup, bu işyerlerinden bir bölümünde T.İ.S. bağlanmış, kalan işyerleri için ise T.İ.S. müzakereleri sürdürülmektedir.

Şanlıurfa Belediyesi İşçilerine Yevmiye 1.000 TL. Ek zam İŞÇİLER BAYRAM SEVİNCİ YAŞADILAR

Ş. Urfa Belediye Başkanlığı ile HAK-İŞ üyesi HİZMET-İŞ SENDİKASI arasında 17.2.1989 tarihinde imzalanan ve 1.1.1988 ile 31.12.1989 tarihlerini kapsayan Toplu-İş Sözleşmesi akdedilmiştir.

Enflasyon ve fiyat artışları gerekçe gösterilerek HİZMET-İŞ SENDİKASINCA Belediye Başkanlığından işçi ücretlerine ek zam talep edilmiş ve sendikanın bu talebi üzerine taraf yetkilileri buraya gelerek, müzakerelere yapmışlar ve işçi ücretlerine yevmiye 1.000. TL (bin) ek zam yapılması protokolle karara bağlanmıştır.

Ek zam ile ilgili olarak işçilerle yapılan toplantıda Ş. URFA Belediye Başkanı İ. Halil ÇELİK şunları söyledi:

a. ADIYAMAN:

Aile ve çocuk yardımı	: Devlet memurlarına ödenen miktar
Öğrenim yardımı	: 12.500.- TL
Yemek yardımı	: 2.500.- TL (günlük)
Yakacak yardımı	: 17.500.- TL
Bayram harçlığı	: 20.000.- TL
Kıdem zammı	: Her yıl için 40.- TL
İkramiye	: 112 günlük
Ücret zammı	: Seyyanen 4.200.- TL

b. MANİSA:

Aile ve çocuk yardımı	: Devlet memurlarına ödenen miktar
Öğrenim yardımı	: 6000. TL, 8000. TL, 10.000. TL
Yemek yardımı	: 1.000. TL
Sünnet yardımı	: 50.000. TL
Koku yardımı	: Temizlik ve kanalizasyonda çalışanlara her ay 3.000. TL
Kıdem zammı	: Her hizmet yılı için 75. TL
Ücret zammı	: 6'şar aylık ücret

c. TATVAN:

Aile yardımı	: Devlet memurlarına ödenen miktar
Çocuk yardımı	: 5 çocuğa kadar devlet memurlarına ödenen miktar
Öğrenim yardımı	: 4.000. TL, 5.000. TL
Yemek yardımı	: 1.100. TL, net
Koku yardımı	: Temizlik ve kanalizasyon işlerinde çalışanlara 15.000. TL
Su yardımı	: İşveren işçinin kullandığı suyun % 50'sinin ücretini öder.
Yakacak yardımı	: Aylık net 24.000. TL
Tabii afet yardımı	: 500.000. TL.
Sorumluluk zammı	: 300. TL
Asgari ücret zammı	: Asgari ücretlerin yükselmesi halinde yeni asgari ücretin % 30'u.
İkramiye	: 104 gün
Ücret zammı	: 1. yıl % 55 2 yıl % 65

d. KASTAMONU:

Aile ve çocuk yardımı	: Devletmemurlarına ödenen miktar.
Tahsil yardımı	: 30.000. TL.
Yemek yardımı	: 1.100. TL.
Kıdem zammı	: 20. TL.
Sorumluluk zammı	: 150. TL.
İkramiye	: 108 günlük
Ücret zammı	: 2.800. TL, olmak üzere ücret zamları alınmıştır.

ÖZ TARIM-İŞ SENDİKASI GENEL KURULU YAPILDI

TEMEL ÜSTÜN GENEL BAŞKANLIĞA YENİDEN SEÇİLDİ

Genel Kurulda Konuşan Konfederasyonumuz Genel Eğitim Sekreteri Salim USLU "Öz Tarım İş'le dayanışma bütün Hak-İş'lilerin görevidir." dedi.

Açış konuşmasında Genel Başkan Temel ÜSTÜN, 12 Eylül sonrası iş yaşamında görülen keyfiliğin tarım iş kolunda en somut şekilde yaşandığını, örgütlenme çalışmalarında bunun

en acı örneklerini gördüklerini ayrıca çileli tarım işçisine farklı asgari ücret uygulanmasının da utanç verici olduğunu belirtti. "Hak Tarım-İş Sendikası" isminin "Öz Tarım-İş Sendikası"

olarak değiştirilmesinin de kabul edildiği Genel Kurul'da Genel Başkanlığa Temel ÜSTÜN tekrar seçildi.

Yeni yönetimi kutlar, başarılar dileriz.

Baştarafı 28. Sayfada

Ülkemizin içinde bulunduğu ekonomik sıkıntıyı işçisiyle, memuruyla, esnafıyla hepimiz beraber yaşamaktayız. Artan fiyatlar karşısında sendikanın talebini kulak ardı etmemiz mümkün değildir. Sendika yetkilileriyle müzakeresini yaptık ve işçilerimizin yevmiyelerine 1.000. TL ek zam yapmayı kararlaştırdık.

Hükümet yetkililerinin muhalefet partisinden seçilen Belediye Başkanlarına yardım yapmayız beyanlarının da boş olduğunu ispatlamış olduk. Bu gün aylarca ve hatta yılları bulan bir süre iktidar partisinden seçilmiş belediye başkanlarının işçi ücretlerini ödeyemediği bir ortamda, biz muhalefet partisi belediye başkanı olmamıza rağmen işçimizin hiç alacağı yoktur. Hükümetin zam yağmuru altında daha fazla mağdur olmamaları için birde ek zam veriyoruz.

Toplantıda hazır bulunan HİZMET-İŞ SENDİKASI Genel Sekreteri Mahmut ARSLAN da bir konuşma yaparak:

Çalışma hayatının içinde bulundu-

ğu sıkıntılardan bahsetti ve Genel Hizmetler İş kolundaki yasal tıkanıklıkları sıraladı.

Arslan, belediye başkanının ek zam talebimizi anlayışla karşılaması işçilerimizin günün ekonomik baskısı altında daha fazla ezilmelerini önlemiştir dedi.

ŞANLIURFA belediyesi işçileri ücretlerine yevmiye 1.000. TL ek zam

yapılmasına, bayram sevinci yaşadılar.

Karaman belediyesinde % 30 ek zam

Aktepe/Saruhanlı % 20 ek zam
Yevmiye 700 TL ek zam

Mütevelli belediyesi % 25 ek zam
Koldere belediyesi % 25 ek zam

Diğer belediyelerdeki ek zam taleplerimiz müzakere aşamasındadır.

AĞAÇ, SUNTA VE MOBİLYA İŞÇİLERİNE EN İLERİ HAKLARI ÖZ AĞAÇ-İŞ SENDİKASI ELDE ETTİ

ÖZ AĞAÇ-İŞ Sendikası Genel Başkanı Abidin ÖZKARAASLAN ağaç işkolunda en ileri haklar elde ettiklerini ifade etti.

Üyelerinin sıkıntılarını asgariye indirmeye, iktisadi ve içtimal rahatlığı teminine katkıda bulunmaya çalıştıklarını söyledi.

Bütün olumsuzluklara rağmen zoru başarmaya çalıştıklarını ve daha ileri haklar elde etmenin uğraşısını vermeye devam edeceklerini,

12 Eylül sonrası ilk defa yarı mamül ve mamül maddelerin GREV'de olan işyerinden çıkartılmayı bir müddet başardıklarını, ancak Genel GREV ve eylem salvalarıyla çalışanları oyalayanların da desteği ile uğraşanlarının akamete uğratıldığını belirtti.

Amaçlarının milli servetleri atıl hale getirmek, çalışanları maceralara sürüklemek olmadığını, verebileceğini vermeyenlere karşı amansız uğraşı içerisinde olduklarını söyledi.

Tüm olumsuzluklar içerisinde, her fırsatta güçlü olduklarını iddia eden, bir kısım sendika ve sendikacıların başaramadıklarını ÖZ AĞAÇ-İŞ Sendikasının başardığını ve en son imzaladıkları Toplu İş Sözleşmelerini örnek göstererek basın, kamuoyu ve çalışanların takdirine sunmak istediğini de dile getiren ÖZKARAASLAN, Ağaç işkolunda en ileri sözleşmeyi yaptıklarını, iddia eden, Abidin ÖZKARAASLAN, imzalanan sözleşme-

lerle sağlanan hakları üç sözleşmeyi misal göstererek aşağıdaki şekilde açıkladı.

İşçi lehine köklü değişiklikler yapıldığını söyleyen Genel Başkan Abidin ÖZKARAASLAN, çalışanları istismar eden sendikacıların gerçek yüzlerini ortaya çıkarmanın millî görev olduğunu, çalışanlara verebilecek bir şeyleri kalmayan Ağaç-İş Sendikasının maksada matuf yaptığı çalışmalara Ağaç işçisinin artık kanmaması gerektiğini belirtirken, Ağaç-İş Sendikasının çırpınış ve jürnallerinin neticesi ÖZ AĞAÇ-İŞ sendikasının büyümesine engel olamayacağına anlaşılmasının gerektiğini ekledi.

Ayrıca ÖZ AĞAÇ-İŞ sendikası son dönem imzalanan ve en ileri hakların alındığını iddia ettiği, ESA A.Ş. Kütahya, GÖKTARŞAN A.Ş. K. Maraş, ASAŞ A.Ş. Ankara, YONGA A.Ş. Denizli, MOSAN A.Ş. G. Antep, TEVER Ağaç San. İşt. Gebze/Kocaeli il-

lerinde kurulu işyerlerinde T.İ. sözleşmeleri imzaladıklarını.

ADANA'da kurulu MANTEX Koll. Şti. işyerinde müzakereler 60. gününü doldurduğunu,

ANKARA'da kurulu MAKİNA KİMYA ENDÜSTRİSİ KURUMU, Ağaç Ürünleri Sanayi Fabrikasında müzakerelerin devam ettiğini ifade etti.

ÖZ AĞAÇ-İŞ Sendikası ayrıca, BOLLU, DÜZCE, İSTANBUL, ANKARA, G. ANTEP ADANA ve Karadeniz bölgesinde Ağaç işçilerinin yoğun olduğu illerde teşkilatlanma çalışmalarına hızla devam edildiğini üyelikleri sağlanan 34 ayrı işyeri adına tespit talebinde bulduklarını da belirten ÖZKARAASLAN,

ÖZ AĞAÇ-İŞ Sendikası Ağaç işçisinin eline geçen yeni bir fırsat olduğunu, AĞAÇ-İŞ Sendikası üyeleri, TÜRK-İŞ'e üye Ağaç-İş sendikasına üyeliklerini yenilememelerini ifade ederek, bu fırsattan yararlanarak sendikalarını değiştirmek isteyen işçilerden bu güne kadar istifaya etme fırsatı bulamayanlar, baskı ve zulme, kendilerini temsil edemeyenlere karşı onurlu ve kanunî başkaldırıyla, hiçbir maduriyetleri söz konusu olmayacağından emin olarak, istedikleri gibi üye olabileceklerini, uzun yıllar sonra yapmak isteyip te yaptırılmayacağına gerçekleştireceklerini söyleyerek;

Ağaç, Mobilya, Mantar ve Sunta işçilerinin umudu ÖZ AĞAÇ-İŞ Sendikasına üye olmalarını, bu fırsatın yıllarca ele geçemeyeceğini ve bu kanunî imkan ve fırsattan faydalanacaklarından emin olduklarını söyledi.

Başarılı 25. Sayfada

ÖZ GIDA-İŞ**TOPLU İŞ SÖZLEŞME GÖRÜŞMELERİ
DEVAM EDEN İŞYERLERİ**

- 1- TERAS GIDA SAN.A.Ş./İSTANBUL
- 2- KAVACIKMENBA SUYU DÖNER SAYMANLIĞI
- 3- KENDİRLİ ÇAY FABRİKASI/RİZE /ANKARA
- 4- RİSAŞ ÇAY FABRİKASI/RİZE
- 5- NESTLE PRODALİN A.Ş./İSTANBUL
- 6- İSTANBUL HALK EKMEK FABRİKASI/İSTANBUL
- 7- BAŞARAN UN FABRİKASI/VAN
- 8- ORÇAY A.Ş./RİZE
- 9- ŞEKERCİ OSMAN NURİ MÜESSESESİ/ANKARA
- 10- HATAP UN FABRİKASI/ÇORUM
- 11- ANTALYA SOĞUK DEPO/ANTALYA
- 12- ORAL ET KOMBİNASI/ERZURUM
- 13- NEVŞEHİR EKMEKÇİLİK FB./NEVŞEHİR
- 14- KEREVİTAŞ GIDA SAN.A.Ş./İSTANBUL
- 15- ELİF ÇAY A.Ş./RİZE

**TOPLU İŞ SÖZLEŞMESİ BAĞITLANAN
İŞYERLERİ**

- 1- GOM ELASTİK SAN.A.Ş./İSTANBUL

- 2- ETSAN GIDA SAN.A.Ş./İSTANBUL
- 3- POLAT UN FABRİKASI/ERZURUM
- 4- GÖBEKLİOĞULLARI UN, İRMİK TESİSLERİ A.Ş.
/ADANA
- 5- DİKİCİCİSOY UN FABRİKASI/GAZİANTEP
- 6- FISTIKLAR UN FABRİKASI/GAZİANTEP
- 7- KARADUMAN UN FABRİKASI/GAZİANTEP
- 8- KEN-ÇAY A.Ş./RİZE
- 9- ADALAR ÇAY FABRİKASI/RİZE

UYUŞMAZLIKTAKİ İŞYERLERİ

- 1- MALTEPE UN FABRİKASI A.Ş./İSTANBUL
- 2- NİKSAN GIDA SAN.A.Ş./TOKAT
- 3- ROYAL ÇİKOLATA A.Ş./İSTANBUL
- 4- VANTAŞ UN FABRİKASI/VAN
- 5- BESAS EKMEK SAN.A.Ş./BURSA
- 6- ŞEKERCİ HACI BEKİR MÜESSESESİ/ANKARA
- 7- KARAKÖY EKMEK FABRİKASI/MANİSA
- 8- MATADOR EKMEK FABRİKASI/MANİSA
- 9- KARAKAŞ UN FABRİKASI A.Ş./TEKİRDAĞ

ÖZ-AĞAÇ-İŞ**MOSAN A.Ş. DOĞRAMA
MOBİLYA SANAYİ
ÜCRET ZAMMI**

1. yıl % 80 25.000. TL bir yıllık

Çocuk yardımı

1.500. TL her ay

Yakacak yardımı

115.000. TL

Giyecek yardımı

75.000. TL

Tahsil yardımı

İlkokul 15.000. TL

Ortaokul 25.000. TL

Yüksekokul 30.000. TL

Doğum yardımı

25.000. TL

Yemek yardımı

1.500. TL

Ölüm yardımı

Kendi: 250.000. TL

İşkazası: 50.000. TL

Yakını: 1 maaş

Evlenme yardımı

75.000. TL

Ek gıda yardımı

80 kg. Bulgur

80 kg. simit

30 kg. toz şeker

18 kg. yağ

10 kg. pirinç

10 kg. makarna verilir

YONGA MOBİLYA SANAYİ**VE TİCARET A.Ş.****ÜCRET ZAMMI**

1. yıl % 75 15.000 Yıl x 1000.-

2. yıl % 65 15.000 Yıl x 1000.

Aile yardımı

8.000. TL/ay

Çocuk yardımı

8.000. TL/ay

Yakacak yardımı

2 ton kömür

Bayram yardımı

54.000. TL

Yemek yardımı

1. yıl 1.000. TL.

2. yıl 1.500. TL

Tahsil yardımı

İlkokul 35.000. TL

Ortaokul 50.000. TL

Lise 60.000. TL

Yüksek okul 90.000. TL

İkramiye

160 günlük ücretleri 4 eşit taksitte verilecektir.

Evlenme yardımı

80.000. TL

Doğum yardımı

50.000. TL

Askerlik yardımı

100.000. TL

Ölüm yardımı

Kendi: 200.000 TL kanuni haklar

İşkazası: 50.000. TL saklıdır.

Yakını: 75.000. TL

TEVER AĞAÇ SAN. İŞL. LİF**LEVHA ve SUNTA FAB.****ÜCRET ZAMMI**

1. Yıl % 70 35.000. TL.

2. Yıl % 50 30.000. TL.

Çocuk yardımı

1.500. TL

Yakacak yardımı

160.000. TL

Bayram yardımı

Ramazan bayramı 40.000. TL

Kurban bayramı 40.000. TL

Yemek yardımı

1. yıl 1.000. TL

2. yıl 1.250. TL

Tahsil yardımı

İlk ve ortaokul 15.000. TL

Lise 20.000. TL

Yüksek okul 30.000. TL

İkramiye

4 maaş ikramiye 4 eşit taksitte verilecektir.

Evlenme yardımı

75.000. TL

Doğum yardımı

75.000. TL

Askerlik yardımı

75.000. TL

Ölüm yardımı

Ölümü: 100.000. TL

İşkazası: 250.000. TL

Ölümü: 750.000. TL.

Yakını: 75.000. TL

Fazla mesai

Mesaiden sonra % 65

hafta tatili % 100

İzin yardımı

40.000. TL

Kıdem zammı

1-5 yıl arası 500. TL

5-10 yıl arası 1.000. TL

10 yıl ve fazlası 1.500. TL

Bayramlık kumaş

20.000. TL

Tablî afet yardımı

100.000. TL

ALINTERİYLE

İŞÇİLER, DEMOKRASİ VE YEREL YÖNETİMLER

Halkımız, 26 Mart 1989 tarihinde yine sandık başına gitti ve yine oyunu kullandı. Seçimler esnasında hep adet olduğu üzere yine mahut beyanatlar patlatıldı. "Seçimlerin hür, açık, adil ve eşit şartlarda yapılması için" vs. vs.

Seçim yasalarındaki antidemokratik hükümlere ve imtiyazlara, TRT'nin hatta basının tarafgirliğine rağmen seçimler serbest ve eşit şartlarda yapıyor? İnsanların kendi özgür iradelerini kullanmasını engelleyen propaganda usullerine, arkalarına aldıkları güçlü ve nüfuzlu kişi ve kuruluşlara, hangi şartlarda olduğu belli olmayan şişkin kasalara rağmen hala seçimler hür, eşit ve adil şartlarda diyebiliyormuyuz? Bütün bu ve yüzlerce soruya vicdan ve insaf ölçüleri içinde cevap vermeye mecburuz.

Esas üzerinde durmak istediğim konu mahalli seçimlerin niceliği değil niteliği ile ilgili hususlardır.

Cumhuriyet Türkiye'si, tek ve çok partili sistemlerde hep koyu bir merkezîyetçiliği benimsemiş, mahalli idareler ise "Devleti temsil eden memur" anlayışını aşamamıştır. Adeta "atanmışlar" halktan ayrıcalıklı ve imtiyazlı kılınmış, resmi dairelerde işi olan vatandaş canından bezmiş, "herşey devletin ve devlet için" anlayışı vatandaşla devleti bir güvensizlik ortamına çekmiştir. Bir döneme gelindiğinde öyleki, kültür farklılığı, kıyafet serbestisi, düşünce, dini inanç, hak arama özgürlüğü herşey ama herşey müdahale gerekçesi sayılıp, her fırsatta devlet adına halka rağmen halk kurtarılmak istenmiş, yatırımlar

ve hizmetlerin halka akmasında da bürokratik kaprisler "halka hizmet" anlayışının önüne geçmiştir.

"Biz henüz hazır ve olgun değiliz" diyenler "Memleketi hasolarla memolarımı idare ettireceğiz" diyerek halkı küçük görmüş, aydın ve asker-sivil bürokrat oligarşisi ile halkı karşı karşıya getirmişlerdir.

İnsanın değeri sistemdeki yerinden belli olur. Hizmete muhatap olan insanların yönetime her kademede katılarak sorumluluklara ortak olması, hizmetlere katkıda bulunması elbette tabiidir. Demokrasilerde de millet seyirci değil işin sahibi ve sorumlusudur. O halde;

Katı, koyu, çarpık merkezîyetçi yapıda; bürokratlar çok iyi niyetli olsalar bile, sosyal dengeler istenildiği gibi kurulamamakta, canlı, üretken verimli ve dinamik ekonomik sonuçlar elde edilememektedir. Çağın sorunlarına adil çözümler getirilmesi, topyekün kalkınma, refahın artması ve toplumun tüm katmanlarına yaygınlaşması ancak demokratik-katılımcı bir anlayışla mümkündür.

Yerel yönetimlerin bu anlayışla, merkezîyetçiliğin vesayetinden kurtarılarak yeni bir demokratik yapıya kavuşturulması şarttır. Demokratik bir devrimle yapısal değişiklik yapılarak baskıcı ve geleneksel oligarşiye son verilmelidir.

Federatif bir yapı değil ancak, demokratik yerel yönetimler oluşturulması millete öncelik verecektir. Böylece "Egemenlik" aydınların ve bürokratların değil, gerçekten milletin olacaktır.

Salim Uslu

Komutanlar Emriyle! TÜRK-İŞ'E ÜYE OLUNACAK OL!

- Hak'İş'in varlığının ve başarılarının ardında birilerini arayanlara, zaman zaman çelişkili açıklamalarla kafaları bulandırdıklarını sananlara ithaf olunur. Bu kara belgeyi iyi incelesinler..

Onuru ayaklar altın alınan, açlık ve sefaletle tutsak edilen Yiğit savunma işçisi direnmiş, eylemler yapmış, Harb-İş'i basmış, hakkını aramış kimin umurunda. Birakınız hak aramayı, teşkilatlanmaları bile HİZMETE ÖZEL Albay emirleriyle... İşte Harb-İş'in gerçek yüzü.

işçinin hür iradesine aşılmaz engeller getiren, özgür sendikacılık ve serbest toplu pazarlık düzenine anti-demokratik sınırlar ve barajlar koyan mevcut sendikal yasaların uluslararası normlara uygun olup-olmadığı tartışıladsun bütün savunma işçisi Hak'İş'e geçmek istiyor, Hak-İş yiğit savunma işçisini sine-sine basmak istiyor. Fakat olmuyor... olmuyor. Engeller engeller...

Ve bir emir: Türk-İş'e üye olunacak... ol!

Evet, bu hasret mutlaka bitecek; bu Türk-İş'e tutsaklık zincirleri mutlaka kırılacaktır...

★ 12 Eylül rejimini anti-demokratik yasalarına sırtını dayayan ve egemen güçlerle kolkola varlığını devam ettiren Türk-İş için bu belge, kara bir lekedir.

HİZMETE ÖZEL

T. C.
D. N. S.
1011 İSİ ORD. ANA TAMIK FABRİKASI KÜDÜRLÜĞÜ
ANKARA

ORD. 4 0330/1-11 -89/PER.

4 OCAK 1989

KONU : Sendika Üyeliklerinin yenilenmesi.

1. 2 HAZİRAN 1988 gün ve 19830 Sayılı Resmî Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren 2821 Sayılı Sendikalar yasasının geçici 2 nci maddesine göre, 1475 sayılı İş Kanununa tabi olarak çalışan işçilerden 1983 yılından önce işe giren işçilerin Sendika Üyeliklerinin yenilenmesi gerekmektedir.
  2. Kayıt yenileme formları Noter huzurunda imzalancağından 1983 yılından önce işe giren işçilerin Fabrika kimlik kartları ile anne isimlerini gösterir listelerle Kısım ve Bölüm yöneticileri 6 OCAK 1989 tarihinde Temsilci odasında Sendika Baş Temsilcisi Abdullah ERHANAMCI ve yardımcısı Yusuf TEKİN'e teslim edeceklerdir.
  3. Emrin alınmasından itibaren Baş Temsilci Abdullah ERHANAMCI ile Yusuf TEKİN bu işlemler sonuçlanıncaya kadar temsilci odasında görev yapacaklardır.
- Emrin ilgililere tebliğini ve emre göre hareket edilmesini rica ederim.

Enver ANHAROGU
Ordudonatım Kademeli Albay
Fabrika Müdürü

DAĞITILMA :
Gereği :
(A) Planı

4/1 D.K.

HİZMETE ÖZEL

YENİ AMBLEMİMİZ

Çark: Emek, ekmek

Zeytin dalı: Barış ve yaşam,

Hilâl: Millî birlik, bağımsızlık ve özgürlük.

Kırmızı zemin: Bilinçli mücadele ve bu uğurda verilen kan.